

Strasbourg, 11 March 2010

/Local language version/
ACFC/SR/III(2010)002

**THIRD REPORT SUBMITTED BY
“THE FORMER YUGOSLAV REPUBLIC OF MACEDONIA”
PURSUANT TO ARTICLE 25, PARAGRAPH 2
OF THE FRAMEWORK CONVENTION FOR
THE PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES**

Received on 11 March 2010

**РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА НАДВОРЕШНИ РАБОТИ**

**ТРЕТ ИЗВЕШТАЈ НА ВЛАДАТА НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА ПО РАМКОВНА КОНВЕНЦИЈА ЗА ЗАШТИТА
НА НАЦИОНАЛНИТЕ МАЛЦИНСТВА
НА СОВЕТОТ НА ЕВРОПА**

ВОВЕД

Република Македонија ја ратификуваше Рамковната конвенција за заштита на националните малцинства (Конвенција) на Советот на Европа (СЕ) на 27 февруари 1997 година. Како обврска во рамките на првиот круг на мониторинг на имплементацијата на Конвенцијата, Република Македонија го достави Иницијалниот извештај во септември 2003 година, по што следеше дијалогот со Советодавниот комитет, изготвувањето на нивно мислење, доставување на коментари на Владата за мислењето на Советодавниот комитет и усвојување на резолуција на Комитет на министри на Советот на Европа..

Вториот извештај на Република Македонија за имплементација на Конвенцијата е доставен во јуни 2006 година. По доставувањето на извештајот а во согласност со членот 34 на Конвенцијата и правилото 23 од Резолуцијата 97(10) делегација на Советодавниот комитет беше во посета на Република Македонија. Во текот на посетата Советодавниот комитет реализираше повеќе средби со ресорните министерства и невладини организации со цел да ги евалуира наодите дадени во вториот извештај на Владата. По доставување на мислењето на Советодавниот комитет уследија коментарите на Владата доставени до Советодавниот комитет на 5 септември 2007 година. Во јули месец 2008 г. усвоена е резолуција по вториот круг на мониторирање од страна на Комитетот на министри.

Третиот извештај на Република Македонија е изработен во согласност со препораките и насоките дадени во упатството за третиот круг на известување и претставува пресек на направениот прогрес во имплементацијата на Конвенцијата по двата круга на мониторирање и постигнатите резултати во имплементацијата на препораките дадени во резолуцијата на Комитетот на министри по вториот круг.

ПРВ ДЕЛ

Практични активности направени на национално ниво за следење на резултатите од вториот циклус

А) Информации за учеството на малцинските организации и други невладини организации во имплементацијата и набљудувањето на Конвенцијата од страна на Владата и влијанието од нивната вклученост

Владата на Република Македонија високо ја цени улогата на Советодавниот комитет во подобрувањето на положбата на припадниците на малцинствата во државите членки на Конвенцијата. Имплементацијата на одредбите на Конвенцијата е еден од клучните инструменти за зачувување на мирот и развојот на демократската стабилност во Европа па оттука ја истакнуваме потребата од нивната имплементација на паневропско ниво.

Соработката и партнерството меѓу Владата и граѓанскиот сектор, втемелени во Стратегијата за соработка на Владата со граѓанскиот сектор, со Акциониот план за спроведување (2007-2011), се насочени кон јакнењето на консултативната улога на граѓанскиот сектор во процесот на креирањето на политиката, како и јакнењето на довербата во граѓанскиот сектор. Невладините организации од областа на човековите права и претставниците на здруженијата на заедниците активно учествуваат во процесот на имплементирање на препораките дадени од Советодавниот комитет преку давање на свои сугестии и коментари но и преку учеството во бројни проекти и активности на Владата на РМ.

Министерството за труд и социјална политика и канцеларијата на Институтот Лудвиг Болцман за човекови права во Македонија преку дефинирана методологија на посреден начин го вклучија граѓанскиот сектор во подготвителниот период, како и во процесот на елаборирање на Заедничкиот меморандум за инклузија. За таа цел беа спроведени низа активности во насока на утврдување на состојбата на ранливите групи кои се опфатени во процесот на подготовка на Заедничкиот меморандум за инклузија вклучувајќи ги и заедниците и Ромите како ранливи групи. Области од посебно значење за утврдување на состојбата на ранливите групи беа: домување и адекватни животни услови, пазар на труд, образование, здравствена заштита и социјална заштита. Средбите на национално и регионално ниво и секундарните извори кои се однесуваат на состојбата на ранливите групи заклучно со јуни 2008 година, беа изворите на информациите според кои се подготвија и тематски извештаи за ранливите групи (немнозинските заедници и Ромите) во насока на утврдување на фактичката состојба на ранливите групи по однос на областите за кои се изготвува Заедничкиот меморандум за инклузија. Наодите и тематските извештаи од регионалните и националните средби за секоја од ранливите групи, вклучувајќи ги и немнозинските заедници и Ромите, се дел од

Националниот извештај „На патот кон ЕУ: Придонесот на граѓанското општество во креирањето на политиката за социјално вклучување во Република Македонија“.

Дополнително Министерството за труд и социјална политика – Одделението за родова рамноправност во соработка со Националниот совет на жените на РМ, а во рамките на активностите на иницијативата на Пактот за стабилност – Работна маса за родова рамноправност, во последните три години, во континуитет реализираше активности кои се однесуваа на јакнење на жените од етничките заедници за поголема застапеност и учество во политиката и телата каде се донесуваат одлуки. За таа цел, од октомври 2005 до мај 2006 година, се реализираа 3 обуки со жените Албанки од 3 политички партии и тоа: ПДП, ДУИ и ДПА, на кои се обучени 60 жени од албанска националност и една обука со жени Ромки на која беа обучени 30 жени од ромската политичка партија ОПЕ. Во текот на 2008 година, во рамки на проектот „Жени гласачи“ кој се реализираше во соработка со Националниот совет на жените во РМ, едуцирани се 200 жени Албанки, 20 жени Турчинки и 40 жени Србинки. Како резултат на ваквите активности, жените од немнозинските заедници се повеќе се вклучуваат во политиката и учествуваат во донесувањето на одлуките во Република Македонија. Денес, во Собранието на РМ, имаме 7 пратенички етнички Албанки.

Во текот на 2008 година, Одделението за соработка со невладини организации на Генералниот секретаријат со финансиска поддршка од ОБСЕ, во рамките на проектот "Зајакнување на пристапот на невладините организации до средствата од државниот буџет", организираше 7 еднодневни работилници (Прилеп, Охрид, Струмица, Штип, Гостивар и две во Скопје). Овие работилници беа наменети за претставници на здруженија на граѓани и фондации, со цел запознавање со Кодексот на добри практики за финансиска поддршка на здруженија на граѓани и фондации и со начинот на пополнување на пријава со придружните обрасци за добивање на финансиска поддршка. На работилниците учествуваа 266 претставници од 234 здруженија на граѓани и фондации.

Во текот на спроведувањето на работилниците, Одделението посвети посебно внимание на еднаквата застапеност на здруженијата на граѓани и фондации активни во различни области, а го охрабри и поддржа мултиетничкиот и родов баланс помеѓу претставниците од граѓанскиот сектор. На работилниците учествуваа 141 маж и 125 жени, од кои 221 Македонци, 24 Албанци, 18 Роми, 1 Хрват, 1 Турчин и 1 Влав. Дополнително, мешани тимови на обучувачи (составени од вработените во Одделението) од аспект на родот и етничката застапеност го помогнаа процесот на комуникација и градење на односите меѓу учесниците на работилниците.

Б) Превземени мерки за објавување на резултатите од вториот циклус

Во врска со публикацијата на релевантните документи информираме дека со финансиската помош на Советот на Европа преведено е второто мислењето на Советодавниот комитет на македонски, абански, турски, српски, босански, влашки и ромски јазик. Исто така преведена е Резолуцијата за имплементација по втор круг на мониторингот на македонски, албански, турски, српски, босански, влашки и ромски јазик. Воедно преведени се и Коментарите на Владата по второто мислење на Советодавниот комитет на македонски, албански, турски, српски, босански, влашки и ромски јазик. Преведени беа и Коментарите за ефективното учество на припадниците на националните малцинства во културниот, социјалниот, економскиот и јавниот живот на македонски јазик. Преводите на овие документи на 7-те јазици заедно со Коментарите за ефективното учество на припадниците на националните малцинства во културниот, социјалниот, економскиот и јавниот живот беа дистрибуирани во печатена форма. Исто така издадено е CD со сите наведени документи кое што беше дистрибуирано во текот на одржувањето follow up активностите во јануари 2009 г.

В) Follow up активности

Со цел за продолжување на конструктивниот дијалог со Советодавниот комитет, широка презентација на согледувањата дадени во мислењето на Советодавниот комитет и препораките усвоени во Резолуцијата, Министерството за надворешни работи во соработка со Советот на Европа организираше Семинар за евалуација на постигнатите резултати од Вториот круг на мониторинг како и подготовка на Третиот круг на мониторирање на 26 јануари 2009 година. На семинарот учествуваа претставници (експерти) на Советот на Европа, на соодветни министерства и агенции во владата на РМ, претставници на меѓународни организации акредитирани во РМ како и бројни претставници на невладините организации инволвирани во промоцијата и заштитата на правата на заедниците во РМ. Семинарот во форма на активен дијалог на претставниците на владата и невладиниот сектор се обиде да даде одговор на краткорочната и долгорочната стратегијата на Владата за подобрување на меѓуетничкиот дијалог со вклучување на помалите етнички заедници во јавниот и општествениот живот и улогата на медиумите; употребата на јазиците на заедниците на локално ниво; пристап и интеракција на етничките заедници во сферата на образованието и превземените активности за обука на наставниот кадар и печатењето на книги на јазиците на етничките заедници и состојбата со образованието на Ромите и ефективното учество на етничките заедници во јавните институции вклучувајќи ја полицијата и судството, социо-економската положба на жените припаднички на помалите етнички заедници и андисктриминаторни гаранции. Во заклучните согледувања беше истакнато дека е постигнат виден прогрес во застапеноста на припадниците на етничките заедници во институциите на владата на

државно но и на локално ниво, виден напредок во образованието на јазиците на етничките заедници, а воедно пофалена е и активноста на владата во изготвување на законот за заштита од дискриминација.

Од страна на невладиниот сектор, меѓудругото беше укажано на потребата од континуирани заложби за продолжување на меѓуетничкиот дијалог. Неколките битни аспекти беа пренесени во форма на конкретни препораки: да се зголемат напорите на владата за запознавање на културите на другите етнички заедници, да се воведат дополнителни мерки за образованието и економското јакнење на жените од етничките заедници во функција на нивно подобро интегрирање во општеството, поголема еманципација и надминување на проблемот на семејно гласање, дизајнирање на специјални програми за невладиниот сектор заради подобрување на меѓусебното запознавање на заедниците како и потребата имплементирање на легислативата да биде поткрепено со соодветно алоцирани средства- буџетирање на програмите.

ВТОР ДЕЛ

Мерки превземени за имплементација на Конвенцијата

А) Информации за имплементација на специфичните препораки дадени во делот 2 од Резолуцијата

Пепорака:

„да преземат дополнителни чекори, на законодавно и на практично ниво, за да се обезбедат соодветни заштитни мерки против етничката дискриминација на сите полиња и да се обезбедат лекови за потенцијалните жртви; да ги интензивираат напорите за надзор и борба против дискриминацијата на припадниците на етничките заедници и да се решат со соодветни мерки специфичните тешкотии со кои се соочуваат жените припаднички на различни етнички заедници.“

Во процедура на изготвување е Закон за заштита од дискриминација. Дополнителни информации се содржани во делот од Извештајот по членот 6 став 2.

Во ноември 2008 година, во рамките на програмата Progress, граѓанскиот сектор во партнерство со Министерството за труд и социјална политика започна да го реализира едногодишниот проект “Македонија без дискриминација”, чија цел е натамошно зајакнување на јавната свест на полето на недискриминацијата по сите основи, како и подобрување на правната рамка и на капацитетите на релевантните субјекти на национално и локално ниво за воспоставување на механизми за следење на ова прашање во Република Македонија.

Во декември 2008 година заврши имплементацијата на едногодишната програма “Родово сензитивно образование”, во чии рамки беа реализирани 15 дводневни обуки за 320 наставници од 312 основни

училишта во 71 општина. Семинарите имаа за цел да ги зајакнат капацитетите на наставниците од прво до петто одделение со вештини и знаења за препознавање на стереотипите и предрасудите во учебниците и наставните содржини во однос на улогата на девојчињата и момчињата во општеството.

Од јануари 2009 година се започна со реализација на програмата “Родово сензитивно буџетирање”. Ќе биде изработена анализа на програмите од Секторот за социјална заштита во раките на Министерството за труд и социјална политика, со цел да се утврди кои се придобивките од реализацијата на овие програми кај жените, а какви кај мажите, како овие програми се рефлектираат на подобрувањето на положбата на жените и мажите поодделно и каде, доколку е потребно, треба да се направи редистрибуција на ресурсите за да се подобри остварувањето на потребите на мажите и на жените. Во рамките на реализацијата на програмата ќе биде изработен и прирачник за родово буџетирање за државните службеници и внесување на родовиот концепт во буџетските политики на Владата на Република Македонија.

Препорака:

„интензивирање на мерки со цел промовирање на толеранција и почитување на различноста и човековите права меѓу јавните органи, вклучително полицијата и судството и општата јавност“

Во 2007 година постигната е целосна функционалност на Академијата за обука на судии и обвинители според донесениот закон за Академијата за обука на судии и обвинители (Службен весник на Република Македонија бр.13/06).

Академијата има два органи на управување: Управен одбор и Програмски совет. Со профункционирањето на Академијата за обука на судии и обвинители, во Република Македонија е воспоставен европски систем за едукација на идните и сегашните судии и обвинители, кој во целост ги инкорпорира европските правила и критериуми како основа за професионално, стручно и независно вршење на функциите.

На 22.10.2007 година донесена е Програмата за одразување на соодветна и правична застапеност на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници во Република Македонија во сите програми на Академијата, заради имплементирање на начелото на соодветна и правична застапеност, предвидено со Амандманот VI на Уставот на Република Македонија, а во согласност со Стратегијата на Владата на Република Македонија за соодветна и правична застапеност на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија.

Органи, комисии и едукатори на Академијата

Бројот на членовите на Управниот одбор, Програмскиот совет, Комисијата за квалификација и прием на кандидати и Комисијата за завршен испит кои припаѓаат на заедниците што сочинуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија се утврдува за секој орган, односно комисија одделно, сразмерно на вкупниот утврден број на

членови на органот односно комисијата. За избор за член во органите на Академијата, предвидени се услови во Законот за Академија за обуки на судии и јавни обвинители, Статутот и Правилникот за едукатори и ментори. Во Управниот одбор од вкупно 11 члена, 4 се припадници на заедниците и тоа: 3 Албанци и 1 Влав. Во Програмскиот совет од вкупно 7 члена, 2 се припадници на заедниците и тоа: 2 Албанци. Критериумите за избор на едукатори се утврдени со Статутот и со Правилникот за Академијата. Пријавувањето за едукатори заинтересираните судии и јавни обвинители е транспарентно и доброволно, согласно утврдените критериуми. Со цел целосно запазување на начелото на соодветна и правична застапеност, Академијата доставува писма со понуди за пријави за едукатори до правните факултети при Универзитетот „Свети Кирил и Методиј“, Универзитетот на Југоисточна Европа и Државниот Универзитет Тетово. Досега, од вкупно 98 едукатори на листата на едукатори одобрена од Управниот одбор, 18 се припадници на заедниците. Критериумите за избор на ментори се утврдени со Правилникот за едукатори и ментори. Од избраните ментори, 2% се припадници на заедниците. Во Комисијата за квалификација и приемен испит, од вкупно 7 члена, 3 се припадници на заедниците и тоа: 2 Албанци и 1 Влав, а од замениците членови, 1 припадник на заедниците и тоа Албанец.

Селекција на кандидати

При селекција на кандидатите за прием во Академијата, без да се нарушат критериумите предвидени во Законот за Академија за обука на судии и јавни обвинители, се обезбедува соодветна и правична застапеност на граѓаните кои им припаѓаат на сите заедници во Република Македонија. Без да се нарушат критериумите при селекција на кандидатите за прием во Академијата предвидени со Законот, при еднакви бодовни резултати на приемиот испит, предност има кандидатот од редот на заедниците...Во 2007 година, кај првата генерација на кандидати за судии и јавни обвинители, има 6 припадници на заедниците и тоа: 3 Албанци, 2 Влаинки и 1 Турчин. Во 2008 година има 3 припадници на заедниците и тоа: 3 Албанци.

Во рамките на остварувањето на целите на процесот на реформа на полицијата, донесена е Стандардизација на основните полициски постапки како и стратегија за превенција, а во октомври 2008 год. формиран е Националниот совет за превенција. Обезбедени се буџетски средства за спроведување на активностите на Акциониот план за имплементација на Стратегија за управување со човечки ресурси. За спроведување на определени активности предвидена е поддршка од OSCE, CIVIPOL, како и од странски донатори.

Превземени се активности за кохерентен систем на обуки на полицијата, преку воспоставувањето и функционирањето на Центарот за обука во Министерството за внатрешни работи формиран во септември 2008 година. Во Центарот за обуки при Министерството за внатрешни

работи реализирани се две основни обуки за приправници-полициски службеници како и 55 специјалистички обуки.

Во однос на зголемување на правичната застапеност, во текот на 2008 година, во Министерството за внатрешни работи вработени се 115 припадници на националните заедници кои не се мнозинство во Република Македонија, со што се постигна зголемување на правична застапеност од околу 1,3%.

Препорака:

„да ги зголемат можностите за настава по и на јазиците на малцинствата вклучително и за бројно помалите заедници земајќи ги предвид нивните реални потреби и да се интензивираат напорите за справување со различните проблеми со кои се соочуваат Ромите на полето на образованието“

Основното и средното образование во Република Македонија е задолжително. Имајќи ја во предвид лошата социо-економска состојба во која се наоѓа Ромското население, Министерството за образование и наука превзеде неколку мерки во насока на мотивирање на учениците Роми да го продолжат своето образование, да го намали осипот и да ги намали финансиските потешкотии на Ромските семејства, а тоа се следниве активности: Доделени 650 стипендии за ученици Роми запишани во прва година, бесплатни учебници и превоз и намалени критериуми за 10% од вкупниот број на бодови што е потребен за упис за учениците Роми со цел и тие да имаат можност да се запишат во поатрактивните училишта насоки и смерови. Исто така започната е и изградба на училиште за средно образование во општина Шуто Оризари, во кои мнозинско население се Ромите.

Министерството за труд и социјална политика преку Одделението за имплементација на Декадата за вклучување на Ромите 2005 – 2015 и Стратегија на Ромите во Република Македонија трета година по ред допринесува на полето на предучилишното образование преку проектот наречен **„Инклузија на деца-Роми во ЈОУДГ“** една година пред поаѓање во основното образование. Овој проект е заеднички помеѓу Министерството за труд и социјална политика, Ромскиот Едукативен Фонд и 15 Единици на локална самоуправа. За прв пат 15те општини каде што се спроведува проектот даваат и финансиска поддршка на проектот преку покривање на дел од трошоците за сместување и храна на децата Роми и превоз на децата во рамки на општината во износ од 14 500 евра. За имплементација на овој МТСП алоцираше 176 000 евра додека од РЕФ се добиени 78 000 евра. Со овој проект се опфатени 245 ромски деца и се вработени 16 негователки ромки и вклучени се 15 ромски НВО.

Во 2008 година донесен е закон за употребата на јазик што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија и во единиците на локалната самоуправа.

Препорака:

„да продолжат со спроведување на Охридскиот договор како што е соодветно, вклучително и во однос на правичната застапеност и учеството на припадниците на етничките заедници во јавните институции и консултативните структури“

Согласно плановите за вработување, обезбедените средства од Буџетот на Република Македонија за Програмата - Реформа на јавната администрација, подпрограма - соодветна и правична застапеност и надлежностите на Генералниот секретаријат на Владата на Република Македонија, во периодот од 2004 година до септември 2008 година, врз основа на предходно спроведени постапки за вработување утврдени во Законот за државни службеници, во Генералниот секретаријат на Владата на Република Македонија се вработени вкупно 774 лица припадници на заедниците кои што не се мнозинство во Република Македонија. Од нив 729 се припадници на албанската заедница (94,18%), 24 се Турци (3,1%), 13 Роми (1,6%) 5 Бошњаци (0,6%) и 3 останати (0,38%).

Врз основа на заклучоците на Владата на Република Македонија, а на предлог на координативното тело за соодветна и правична застапеност, државните службеници припадници на заедниците се упатени на извршување на работни задачи во министерствата и други органи на државната управа, самостојни државни органи, правосудните институции и други органи. Согласно член 20 од Законот за државни службеници (Службен весник на Република Македонија бр.108/05 –пречистен текст) најголемиот број од нив (604), со спогодби за преземање, засноваа работен однос во органите каде што беа упатени на работа. Во овој момент во Генералниот секретаријат на Владата на Република Македонија, од групата на државни службеници припадници на заедниците кои што не се мнозинство во Република Македонија, во редовен работен однос се вкупно 170 лица, од кои 145 се Албанци (85,29%), 15 Турци (8,82%), 3 Роми (1,76%), 2 Срби (1,18%) и 4 Бошњаци.

Во текот на 2009 година планирано е да се реализираат спогодби на превземање на 107 државни службеници од Генералниот секретаријат на Владата на Република Македонија и тоа во Министерство за финансии (9), Управа за јавни приходи (18), Министерство за транспорт и врски (10), Министерство за надворешни работи (5), Министерство за внатрешни работи (2), Министерство за правда (1), Министерство за економија (2), Министерсво за труд и социјална политика (7), Министерсво за земјоделие, шумарство и водостопанство (4), Министерство за животна средина и просторно планирање (7), Министерство за образование и наука (21), Дирекција за заштита и спасување (12), Државна комисија за спречување на корупцијата (1), Комисија заштита на конкуренција (1), Агенција за катастар на недвижности (3), Секретаријат за европски прашања (2) и Основен суд Гостивар (1). Исто така во овој период ќе се реализираат и спогодбите за преземање на државни службеници од Секторот за спроведување на Рамковниот договор при Генералниот секретаријат на Владата на

Република Македонија во Секретаријатот за спроведување на Рамковниот договор (23).

Според поред последниот извештај за 2008 година за правичната застапеност во државната администрација во Република Македонија, бројката и процентот на застапеноста е следен:

Македонци	8516	73,38%
Албанци	1685	15,72%
Турци	115	1,07%
Роми	55	0,51%
Власи	106	0,99%
Срби	167	1,56%
Бошњаци	32	0,30%
Останати	46	0,43%

4. Мерки за стручно усовршување

Во донесената годишна програма за обука на државните службеници на Генералниот секретаријат на Владата на Република Македонија опфатени се државни службеници од трите групи (раководни, стручни и административно стручни) државни службеници со 14 вида на генерички и 10 вида на специјализирани обуки. Во обуките се опфатени и припадниците на заедниците кои што се во редовен работен однос во Генералниот Секретаријат на владата на Република Македонија.

Б) ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА КОНВЕНЦИЈАТА (член по член)

Член 3

Одредени етнички групи кои не се опфатени со Уставот и Декларацијата дадена по Рамковната Конвенција за заштита на националните малцинства уживаат одделни права загарантирани со Конвенцијата.

Член 4 став 1

Законот за судовите, донесен во 2006 година ја реafirмира еднаквоста на граѓаните пред законот и еднаквата законска заштита. Имено согласно член 3 од законот: “Целите и функциите на судската власт опфаќаат:

- непристрасно применување на правото независно од положбата и својството на странките,
- заштита, почитување и унапредување на човековите права и основни слободи,
- обезбедување еднаквост, рамноправност, не дискриминација по кој било основ и

- обезбедување правна сигурност врз основа на владеење на правото. “

Правото на еднаков пристап пред судот и право на правично и јавно судење во разумен рок се гарантира со член 6 од овој закон.

Имено:

- “ 1. Секој има право на еднаков пристап пред судот во заштитата на неговите права и правно заснованите интереси.
2. При одлучувањето за граѓанските права и обврски и при одлучувањето за кривичната одговорност, секој има право на правично и јавно судење во разумен рок пред независен и непристрасен суд основан со закон.
3. Никому не може да му биде ограничен пристапот пред судовите во заштитата на основните права и слободи поради недостиг на материјални средства. “

Став 2

Состојба со Ромите

Политиките и активностите за инклузија на Ромите во Република Македонија се предвидени во рамки на Националната стратегија за Ромите во Република Македонија и Декадата за вклучување на Ромите, односно во соодветните Национални акциони и оперативни планови за имплементација во сферите на образование, домување, здравство и вработување. Во тек се низа проекти, во чија имплементација се вклучени и невладините организации, како што е Проектот за вклучување на ромските деца во предучилишното образование; Проектот за отворање на *ромски информативни центри* чија цел е информирање, помош и поддршка на припадниците на ромската етничка заедница во остварувањето на нивните практични потреби и нивна побрза интеграција, во согласност со приоритетните области од Декадата и Стратегијата за Ромите (во рамките на овој проект отворени се 12 информативни центри во соработка со 12 ромски невладини организации); Проектот за вработување на Роми преку вработување на 100 лица во 12 градови итн.

Во однос на состојбата на Ромите на пазарот на трудот и нивното вработување, Министерството превзема активности насочени кон давање инструкции за вклучување на регистрираните невработени Роми во тековните програми за квалификација и преквалификација, активните мерки за вработување и самовработување и програмите за микро финансирање. Во текот на 2007 година е спроведена посебна мерка за вработување преку која се вработени 50 Роми со субвенции, која активна мерка е поддржана од буџетски средства на Владата на РМ. Во текот на 2008 година, спроведена е обука на 65 Роми вклучени во обуки за вработување.

Во изминатиот период беа реализирани и повеќе активности во насока на подобрување на инфраструктурата во населбите во кои живее

претежно ромско население. Со финансиски средства обезбедени од Буџетот на РМ, локалната самоуправа, како и од странски донации, се реализираат проекти за изградба и подобрување на водоснабдителните и канализационите системи, за изработка на урбанистички планови и реконструкција на улици. Во општината Шуто Оризари обновени се системите на водоводна мрежа, канализациона мрежа и инфраструктура. Во општините Прилеп и Битола, кадешто постојат поголеми ромски населби во подготвителна фаза се детални урбанистички планови. Министерството за транспорт и врски подготви Закон за легализација на дивоградби и воспоставување на дигитална база на податоци на генералните и деталните урбанистички планови. Откако ќе се усвои овој правен инструмент ќе се овозможи подобрување на состојбата со домувањето на Ромите, посебно регистрацијата на нивните домови.

Се реализираат програми и активности за вклучување и поголема опфатеност на ромското население во системот на здравствена заштита и подобрување на пристапот кон здравствените услуги. Се спроведуваат активности за редовна вакцинација на децата Роми, едукации за превенција од пренесувањето на ХИВ/СИДА во ромската заедница, контрола и едукација за туберкулозата, спроведување на бесплатни гинеколошки прегледи на жени Ромки итн.

Планирано е изготвување на акциони планови за практична реализација на политиките за вклучување на Ромите во областите како што се човекови права и политичка партиципација, култура на Ромите и социјална инклузија.

Поради специфичните проблеми и потреби на жените Ромки, во 2008 година донесен е Акционен план за унапредување на статусот на жената Ромка во Република Македонија со оперативни планови за 2008, 2009 и 2010 година, со цел нејзина интеграција во сите сфери на општествено живеење.

Член 5

Надлежноста на Министерството за култура е утврдена со *Законот за организација и работа на органите на државната управа*¹. Согласно член 26 од Законот, Министерството за култура ги врши работите што се однесуваат на: следењето, анализирањето и предлагањето акти и мерки за развој и унапредување на културата; организацијата, финансирањето и развојот на мрежата на националните установи и финансирањето на програми и проекти од национален интерес во областа на културата; заштитата на културното наследство; издавачката, музичката, сценско-уметничката, филмската, галериската, библиотечната, архивската, музејската и кинотечната дејност, дејноста на домовите на културата и дејноста за посредување на културата;

---

¹ *Закон за организација и работа на органите на државната управа* („Службен весник на РМ“ бр 58/2000)

заштитата на авторското право и сродните права; споменичкото одбележување на настани и истакнати личности од национален интерес; надзорот во областа на културата и други работи утврдени со закон.

Согласно начелото за соодветна и правична застапеност на припадниците на заедниците, во Министерството за култура се реализирани повеќе вработувања на припадниците на заедниците.

Во моментот, Министерството за култура има вкупно 128 вработени од кои 51-Македонци, 70-Албанци, 2-Турци, 3-Роми, Срби-1 и Бошњаци-1

Во рамките на Министерството за култура основана е и Управа за афирмирање и унапредување на културата на заедниците во РМ. Во рамките на делокругот на работата на Управата се вршат следниве функции:

- стручно административни работи за следење на негувањето и унапредувањето на културниот идентитет на припадниците на заедниците;
- следење на презентирањето и негувањето на културата на припадниците на заедниците;
- поттикнување и унапредување на меѓународната соработка за техничка помош, со соседните и европските земји, наменета за негување и унапредување на културниот идентитет на припадниците на заедниците.

Во Управата се вработени 38 лица, припадници на сите заедници во РМ.

Културата како начин на делување, во РМ се остварува и институционално, преку 52 национални установи (установи основани и финансирани од државата) и тоа 5 библиотеки, 8 заводи, 9 музеи, 16 центри за култура, 7 театри, 1 кинотека, 1 установа за опера и балет, 2 установи за меѓународни манифестации "Охридско лето" и "Струшки вечери на поезијата" 2 уметнички галерии и 1 установа за презентирање и негување на фолклорот.

Во националните установи од областа на културата 1945 се Македонци, 136-Албанци, 39-Турци, 25-Роми, 60-Срби, 9-Бошњаци, 15-Власи.

Во рамките на надлежностите на локалната самоуправа е и задоволувањето на културните права и потреби на граѓаните. Со оглед на тоа што локалните установи се во непосреден контакт со граѓаните и тие многу попрецизно ги идентификуваат и новите културни потреби на граѓаните и формите на нивно задоволување.

На локално ниво, со извршената децентрализација во 2004 година, културата ја остваруваат 27 домови за култура (тука спаѓаат и 3

работнички Универзитети, културни центри и пионерски домови), 13 библиотеки 6 музеи и 2 зоолошки градини.

Најголема концентрација на установи има во главниот град Скопје, 30 установи, па во Битола, Прилеп и Куманово.

Во меѓувреме општините започнаа да остваруваат сопствена богата културна продукција и да основаат нови установи во културата.

Децентрализацијата и деурополизацијата на културата се остваруваат и со гостување на националните установи со седиште во Скопје (главниот град на РМ), во останатите места низ Републиката за да можат граѓаните независно од демографската припадност и место на живеење да имаат еднакви шанси за пристап и за проникнување на врвните културни и уметнички вредности.

Со оглед на тоа што донесувањето на квалитетни одлуки за развојот на културата, претпоставува и постоење на изграден систем на стручно собрани и обработени информации за состојбите во областа на културата, во РМ во постапка на основање е Институт за културолошки истражувања. Основањето на Институтот е со цел во РМ да се стимулира проучувањето, едукацијата, истражувањето и научното документирање на сите аспекти на културата.

Имајќи го предвид сознанието за економскиот потенцијал на креативните индустрии и нивната улога во поттикнувањето на претпримачкиот дух, творечките потенцијали и културната разноликост преку пазарот, во Република Македонија се донесе стратегија за развој на креативните индустрии.

Се цени дека со развојот на креативните индустрии ќе се приднесе кон создавање и креирање на нови работни места, а истовремено и креативните индустрии ќе претставуваат и промотори и носители на културниот идентитет и културната разноликост.

Во Република Македонија живеат повеќе етнички заедници чии јазични, религиски и културни специфики создаваат моќен културен мозаик, заради што се развиваат програми со кои се поддржува и артикулира културниот плурализам.

Поддршката во промовирањето и изразувањето на културните специфики се изразува преку различни форми на поддршка што ја дава Министерството за култура. (детални податоци дадени во Прилог 1, 2 и 3 и 4).

Заради мултикултурниот карактер на нашата држава, во културата не може да се зборува одделно за културните права на заедниците, што живеат во Република Македонија, од културните права на мнозинскиот народ, што живее во Републиката, бидејќи културата е единствена и заедничка за сите граѓани, а основа е човекот како творец и вредностите што тој ги создава.

Во рамките на остварување то и заштитата на културниот идентитет на граѓаните од различно етничко потекло , согласно уставот на ниво на национален интерес е утврдено меѓу останатото и обезбедување на услови за остварување и заштита на културниот идентитет на граѓаните од различно етничко потекло.

Остварувањето и заштитата на културниот идентитет на граѓаните од различно етничко потекло се врши преку повеќе дејности и активности од областа на културата.

Така во рамките на презентирањето и негувањето на аматерското културно-уметничко творештво , особено место зазема презентирањето на фолклорното творештво , каде делуваат повеќе културно-уметнички друштва .

Од аспект на остварувањето и заштитата на авторското право и сродните права користењето на делата од народното творештво е слободно. При користењето на делата од народното творештво се наведува изворот и потеклото на делото.

За правилно и регуларно користење на делата од народното творештво, односно за спроведување на обврските за наведувањето на обврските за наведувањето на изворот и потеклото на делата, како и спречување на недостојно користење на наведените дела е надлежен Институтот за фолклор “Марко Цепенков“-Скопје.

Во рамки на презентацијата на домашното и светското творештво преку одржување на културни манифестации се реализираат најрозовидни манифестации, меѓу кои и фестивалите за фолклорни песни и игри, со кои се придонесува кон негување на културниот идентитет на заедниците во РМ.

Во домовите на културата како основни клетки на културното живеење во општините се реализираат бројни и најразлични активности од областа на културата , со кои се обезбедуваат услови за остварување и за заштита на културниот идентитет на граѓаните од различно етничко потекло.

Во рамките на издавачката дејност, преку институтот конкурс се стимулира и творештвото создавано на јазиците на припадниците на заедниците во РМ.

Во сферата на театарското институционално делување покрај Албанскиот и Турскиот театар, основан е Тетовскиот театар-Тетово, кој претежно преставите ги изведува на албански јазик.Во оваа дејност поддржани се повеќе проекти кои го изразуваат културниот идентитет на заедниците.

Во рамките на музејската дејност контуирано се реализираат етнолошки и историски изложби со кои се презентираат културните специфики на припадниците на заедниците.

Согласно уставните определби и меѓународните искуства според кои државата е обврзана да гради граѓанско општество и да ги поддржува невладините организации, Министерството за култура реализираше активности со кои стратешки и програмски во значителен обем поддржи културни иницијативи што доаѓаат од невладиниот сектор, меѓу кои и на припадниците на заедниците (Прилог 4) .

Член 6

Став 1

Владата на Република Македонија ќе реализира Заедничката програма на Обединетите Нации и Шпанскиот фонд, за Милениумски развојни цели, наменета за зајакнување на дијалогот и соработката на меѓуетничките заедници во РМ. Програмата има за цел да го зголеми капацитетот на централните и локалните тела за олеснување на процесите за решавање на проблемите преку вклученоста и градењето консензус за приоритетите на заедницата, како и да ја зацврсти посветеноста на инклузивен граѓански национален идентитет во однос на разновидноста. Програмата ќе го олесни систематското поврзување помеѓу постојните одговорни механизми на национално и локално ниво, градејќи експертиза за решавање конфликти. Ќе ја поддржи и подолгорочната улога на образованието и работата со локалните лидери, граѓанското општество и медиумите во олеснувањето на конструктивниот граѓански дијалог, кој ги промовира меѓукултурната свест и вредностите со кои се инспирира мирен соживот.

Програмата беше развиена преку процес на консултации со Владата на РМ, граѓанското општество и донаторските партнери, за да се обезбеди релевантност и да се избегне дуплирање. Се зедоа предвид постојните национални рамки и стратегии, вклучително и Охридскиот рамковен договор, Законот за локална самоуправа и постојната Национална стратегија за образование. Примарниот принцип на активностите на програмата е подобрување на националните капацитети; оттука, интервенциите се засноваат на пренос на знаење, вештини и најдобри практики со кои се поддржуваат и се зајакнуваат постоечките институции и процеси, а со што се обезбедува одржливоста. Врз основа на овој принцип, Програмата има двофазен пристап (на локално и на централно ниво), од кои првиот е фокусиран на трите општини со мешан етнички состав (Куманово, Струга и Кичево,) што ќе послужи како основа за развивање на практики и модели.. Воведувањето ефективен, сеопфатен и силен национален систем за подобрен меѓуетнички дијалог со трансформирање на конфликтите на локално ниво - како што е предвидено со првиот резултатат - ќе се постигне преку олеснување на три поединечни процеси. Првиот е ангажирање на клучните национални институции, вклучително Канцеларијата на Вицепремиерот за ОРД, Националниот комитет за односи меѓу заедниците, Министерството за образование и наука, Министерството за локална самоуправа, ЗЕЛС и Министерството за култура и Националната комисија на УНЕСКО, во дискусијата за споредбените

предности на инклузивни, партиципативни процеси на решавање на проблемите во ситуации на сериозни етнички конфликти и конкретната вредност што ја носи умешното олеснување на таквите процеси. Вториот процес вклучува: утврдување на институциите и поединците што ја поседуваат потребната експертиза; олеснување на формализирањето на системот за да се подобри нивната достапност и ангажирање (на *ад хок* основа); олеснување на договорените насоки, врски и процедури; и изострување на нивното знаење и вештини за специфичните предизвици на локално ниво. Третиот процес е поддршка, мониторинг и евалуација на одреден број интервенции на локално ниво, како поддршка и соработка со локалната власт и образовните тела.

Став 2

Информираме дека во процедура е изготвување на Закон за заштита од дискриминација. Селта на законот е ефективната заштита од дискриминација и обезбедување на правото на еднаквост на секое лице во остварувањето на правата загарантирани со Уставот, законите и меѓународните договори. Се забранува секоја директна или индиректна дискриминација, повикување и поттикнување на дискриминација и помагање во дискриминаторно постапување врз основа на пол, раса, боја на кожа, етничка припадност, јазик, државјанство, социјално потекло, религија или верско уверување, образование, политичка припадност, личен или општествен статус, инвалидитет, возраст, сексуална ориентација, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба или било која друга основа која ќе се предвиди со законот или со меѓународен договор. Министерството за труд и социјална политика по изработката на првиот предлог текст на Законот за заштита од дискриминацијата одржа 6 јавни трибини во Битола, Куманово, Велес, Тетово, Штип и Струмица. Целта на овие трибини беше да се промовира и образложи предлог-текстот на Законот пред сите заинтересирани субјекти на локално ниво, со цел да се добијат конструктивни мислења, предлози, коментари и сугестии.

Предлог текстот на законот беше испратен до ОДИХР и Венецијанската комисија, како и до Делегацијата на Европската комисија на Република Македонија од каде се добиени мислења и коментари. Предлог текстот на Законот беше испратен и до сите министерства во Владата на РМ и од нивна страна се добиени коментари, предлози и сугестии. Изготвениот предлог-текст на Законот за заштита од дискриминацијата беше предмет на јавна расправа организирана од страна на Националниот совет за евроинтеграции во соработка со сојузот “Македонија без дискриминација”. По ова предлог верзија на Законот беше организирана уште една јавна расправа во Скопје, по која работна група за изработка на предлог-законот изврши уште едно дополнително унапредување на предло-законот и истиот го достави до Владата на Република Македонија на разгледување и усвојување.

Член 7

Во 2007 година донесен е Законот за изменување и дополнување на Законот за здруженија на граѓани и фондации (Службен весник на Република Македонија бр. 29/07) со кој се врши усогласување со Законот за едношалтерски систем и за водење на трговскиот регистар на други правни лица. Имено, досегашното решение за регистрација на здруженијата на граѓани и фондацииите, како правни лица во основните судови се пренесува во Централниот регистер.

Во јануари 2007 година, Владата на Република Македонија ја усвои Стратегијата за соработка на Владата со граѓанскиот сектор (2007-2011), со Акциониот план за спроведување. Усвојувањето на овој документ произлегува од правните обврски на Владата на Република Македонија да го зајакне развојот на граѓанскиот сектор и претставува дел од обврските од Програмата за работа на Влада за 2006 - 2010 година, Националната стратегија за интеграција на Република Македонија во Европската унија и Акциониот план за европско партнерство.

Согласно Стратегијата, Владата во соработка со граѓанскиот сектор ги почитува принципите на заемна доверба, партнерство, учество и консултации, транспарентност, независност и одговорност. Со Стратегијата за соработка на Владата се дефинираат насоките за: подобрување на правната рамка; учеството на граѓанскиот сектор во креирањето на политиките; меѓуинституционална соработка; меѓусекторска соработка; вклученост на граѓанскиот сектор во процесот на европска интеграција; создавање поповолни услови за финансиска одржливост на граѓанскиот сектор; и постојан развој на граѓанскиот сектор.

Подготвен е План за обука на вработените во Одделението за соработка со граѓанскиот сектор и државните службеници во министерствата одговорни за соработка со невладини организации, кој вклучува: обуки за комуникација со граѓанскиот сектор и јавноста, обуки за стратешка анализа, следење и оценка како и обуки за динамиката и димензиите на граѓанскиот сектор. Беа промовирани Мерки на видливост на Одделението (креирана е интернет страница www.nvosorabotka.gov.mk и промотивен материјал), а во поглед на иницијативата за развој на граѓанскиот сектор на локално ниво и воведувањето на слични механизми за соработка помеѓу локалната самоуправа и граѓанското општество, а на почетокот на јуни 2007 година, Стратегијата беше презентирана пред градоначалниците и локалната администрација.

Владата на Република Македонија има донесено Кодекс на добри практики за финансиска поддршка на здруженијата на граѓани и фондации. Подготвени се компаративни прегледи за финансирање на граѓанскиот сектор, како и Анализа на финансиската поддршка на граѓанскиот сектор во Македонија и нацрт – упатство за одобрување средствата од буџетот за граѓанското општество.

Учеството на граѓанските организации во процесот на креирање на политиките е една од стратешките цели содржани и во Стратегијата за соработка на Владата со граѓанскиот сектор. Со тоа, се развиваат механизми за мислењата на граѓанските организации да бидат разгледани и вклучени во процесите на креирање на политиките и да се осигури дека потребите и приоритетите на граѓаните се рефлектирани во тие политики. Во март 2008 година донесен е Деловник за изменување и дополнување на Деловникот за работа на Владата со што се утврдува обврска предлог-законите да се достапни на јавноста преку интернет-страниците на министерствата и другите органи на државната управа и се обезбедува учество на претставници од граѓанскиот сектор во работата на стручните совети на Владата (Правниот и Економскиот совет) и во други тела.

Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии од 2007 година (Службен весник на Република Македонија број 76/2004, 5/2007, 8/2007 и 7/08) ја реafirмира определбата дека член на политичка партија може да биде секој полнолетен и деловно способен граѓанин на Република Македонија кој ќе даде потпис за доброволно членство во политичката партија.

Исто така, со овие измени се определува дека политичка партија можат да основаат најмалку 1.000 граѓани на Република Македонија кои имаат избирачко право и кои го дале својот потпис за основање само на една политичка партија.

Согласно податоците во Република Македонија има регистрирано 35 политички партии.

Член 8

На 20.09.2007 г. Собранието на Република Македонија го донесе Законот за правната положба на црква, верска заедница и религиозна група (Службен Весник на Република Македонија бр.113/07).

Законот кореспондира со член 9 од Европската Конвенција за Човекови Права. Со овој закон се уредуваат основањето и правниот статус на црквата, верската заедница и религиозната група, уредување на богослужба, молитва и верски обред, верска поука и образовни дејности, приходи на црквата, верската заедница и религиозната група, како и други прашања.

Законот за правната положба на црква, верска заедница и религиозна група уредува дека црква, верска заедница и религиозна група се запишуваат во Единствениот судски регистар на црквите, верските заедници и религиозните групи, со што стекнуваат својство на правно лице.

Во надлежниот регистар се запишува црква, верска заедница и религиозна група доколку претходно веќе не е извршена регистрација на таква црква, верска заедница и религиозна група. Надлежен суд за водење на Единствениот судски регистар на црквите, верските заедници и религиозни групи е Основниот суд - Скопје II - Скопје.

Запишувањето во надлежниот регистар се врши врз основа на барање. Кон барањето се доставуваат: записник од одржано основачко собрание; акт за основање; акт со кој се уредува статусот, организацијата и дејствувањето; опис на изворите на учењето од членот 2 став (1) на овој закон; одлука за определување на лице овластено за застапување и претставување на црква, верска заедница и религиозна група и доказ за државјанство на основачите и лицето овластено да застапува и претставува црква, верска заедница и религиозна група.

Ако се исполнети условите утврдени во законот регистарскиот суд е должен во рок од осум дена од денот на поднесувањето на барањето да ја запише црквата, верската заедница и религиозната група во надлежниот регистар.

Во член 8 од Рамковната конвенција кај правото на изразување на вероисповеста и на основање на верски институции, организации и здруженија, во наодите од првиот циклус Советодавниот комитет залежува дека има несигурност меѓу припадниците на етничките заедници во однос на постапката за регистрација на верски заедници, во контекст на одлуките на Уставниот суд.

Според член 7 од Законот за правната положба на црква, верска заедница и религиозна група од 2007 г., „црква, верска заедница и религиозна група се запишуваат во Единствениот судски регистар на црквите, верските заедници и религиозните групи со што стекнуваат својство на правно лице.“

Според член 11 од Законот „надлежен суд за водење на Единствениот судски регистар на црквите, верските заедници и религиозни групи е Основниот суд - Скопје II-Скопје. Податоците запишани во надлежниот регистар се јавни.“

Тоа значи дека регистрирањето на нов верски субјект со својство на правно лице нема повеќе да биде под ингеренции на извршната власт, односно кај орган на државната управа, туку преминува кај судската власт.

Во овој период во постапка на запишување пред Основниот суд Скопје II - Скопје се постојните цркви, верски заедници и религиозни групи, но истовремено се примаат и нови барања за запишување на цркви, верски заедници и религиозни групи во единствениот судски регистар.

Според член 14 од Законот ако се исполнети условите регистарскиот суд е должен да ја запише со решение црквата, верската заедница и религиозната група.

Во однос на позитивните аспекти од сегашната состојба констатирана е потребата од испраќање на законот на мислење пред меѓународни организации, што во меѓувреме е и сторено при што се добиени генерално позитивни мислења.

Нерешените прашања забележани во поранешниот Закон за верски заедници и религиозни групи (“ Службен весник на РМ” број 35/1997 год.) според кој можеше да се регистрира само една заедница од дадена вероисповест, со новиот Закон за правната положба на црква, верска заедница и религиозна група од 2007 година се надминати. На овие прашања соодветен третман им даде новиот Закон за правната положба на црква, верска заедница и религиозна група, па така според член 2 од Законот „црква, верска заедница и религиозна група, е доброволна заедница на физички лица кои со своето верско убедување и изворите на нивното учење ја остваруваат слободата на вероисповедта соединети по вера и идентитет изразен со подеднакво извршување на богослужба, молитва, обреди и друго изразување на верата”.

Членот 3 од Законот укажува дека „правото на слобода на уверување, мисла и совест, ја вклучува слободата на манифестирање на својата вера или убедување, што сам или заедно со другите, јавно или приватно го има секој човек.”

Според член 4 од законот „не е дозволена верска дискриминација”.

Во Република Македонија се регистрираат цркви, верски заедници и религиозни групи според тоа какво верско убедување имаат и каков вид на изразување на вера сакаат.

Членот 19 ја регулира постапката за изградба на верски објект.

„Верски објект се гради врз основа на барање за издавање на одобрение за градба”.

Органите на Општините и на градот Скопје надлежни за урбанизам и донесување на урбанистички планови во постапката пред издавањето на одобрението за градба на верски објект можат да побараат мислење од постојната црква, верска заедница и религиозна група.

Со донесувањето на новиот закон испочитуван е и членот 8 од Конвенцијата според кој властите треба да го обезбедат правото на припадниците на националните малцинства на изразување на нивната вероисповест или уверување и на основање на верски институции, организации и здруженија целосно да се почитува и во законите и во практиката. Имено според член 5 од Законот „црквата, верската заедница и религиозната група имаат право внатрешно слободно да се

организираат со нивни органи на управување, хиерархија и надлежност и да определуваат лица кои ќе ги застапуваат и преставуваат и да донесуваат акти во врска со тоа“.

Според член 6 од Законот државата се обврзува „да го почитува идентитетот на црквите, верските заедници, религиозните групи и другите облици на религиозно здружување и со нив воспоставува однос на постојан дијалог и развива облици на постојана соработка.“

Според член 7 од Законот „црквата, верската заедница и религиозната група своите активности ги вршат согласно со позитивните законски прописи на Република Македонија, меѓународните декларации и конвенции за слободата на вероисповедта и изразување на верата.

Државните органи во рамките на своите надлежности и овластувања создаваат услови за непречено извршување на активностите на црквата, верската заедница и религиозната група.

Членот 21 од Законот утврдува „црквата, верската заедница и религиозната група можат да изведуваат верска поука и дека таа се изведува во простории во кои се вршат верски обреди и други начини за јавно изразување на верата, како и во други јавни и приватни простории и места, доколку со тоа не се повредува јавниот ред и мир“.

Според член 22 од Законот за правната поло̀ба на црквата, верската заедница и религиозната група “црква, верска заедница и религиозна група имаат право да основаат верски образовни установи од сите степени на образование, освен од основното образование, за школување на свештени лица и верски службеници, како и ученички и студентски домови за сместување на лицата кои се школуваат во тие установи”.

Владата на РМ даде приоритет на педагошкиот пристап и е донесен нов Закон за основното образование (Службен весник на РМ бр. 103/2008 г.)

Овој закон беше донесен со широк консензус на политичките партии, државните органи, црквите, верските заедници и религиозни групи, невладините организации и Советите на родителите.

Согласно член 2 став 2 од Законот за основното образование “се забранува дискриминација по основ на пол, раса, боја на кожата, национална, социјална, политичка, верска, имотна и општественаприпадност во остварувањето на правата од основното воспитание и образование, утврдени со овој закон”.

Во член 26 од истиот закон се предвидува “во основното училиште да може да се остварува и верско образование како избран предмет”.

Согласно наведеното во учебната 2008/2009 год. беше воведена веронаука во основното образование, во петтото одделение како избран предмет, притоа не фаворизирајќи ни една религија.

На 15 април 2009 година Уставниот суд на Република Македонија го укина членот 26 од законот за основното образование со кое беше овозможено да се реализира верското образование во основните

училишта. Уставниот суд оцени дека не се обезбедува одвоеност, во случајот на државата и верските заедници, туку нивно поврзување што влијае на слободата на граѓанинот во вероисповест.

Член 9

Во јавниот и во приватниот сегмент на телевизијата во Македонија, мнозинските етнички заедници имаат медиуми на своите јазици. (види Прилог бр. 5 за телевизиски програмски сервис во Република Македонија). Втората програма на Македонската телевизија (МТВ2) е сервис сочинет исклучиво од програми на јазиците на етничките заедници: Албанци, Турци, Роми, Срби, Власи и Бошњаци. Како најстара се води програмата на албански јазик која датира од 1967 година, а најмлада е програмата на бошњачки јазик, воведена во 2002. Со првиот конкурс за доделување концесии за вршење радиодифузна дејност (декември 1997 година) повеќе субјекти добија право легално да емитуваат телевизиска програма на некои од јазиците на етничките заедници. Така, 13 телевизии емитуваа програма на албански јазик, пет на турски, две на ромски и една телевизија на српски јазик. Некои од наведените медиуми емитуваа програма на два или на повеќе јазици. Во 2004 година, на Петтиот конкурс, ТВ “Алсат - М”, чија програма е на албански јазик со превод на македонски јазик, доби концесија за национално ниво. Во текот на десетте години регулирана радиодифузија, бројот на комерцијални радиодифузери кои емитуваат програма на јазиците на етничките заедници се менуваше. На конкурсите се доделуваа концесии на нови субјекти, некои од постоечките го губеа правото законски да емитуваат програма или затоа што не се пријавиле на конкурсите за обнова на концесиите или затоа што не ги исполниле критериумите, додека пак, на некои радиодифузери им беше одземена концесијата поради тоа што не го плаќаа концесискиот надоместок. Во јуни 2007 година, меѓу комерцијалните ТВ - станици има тринаесет со програма на албански јазик, од кои една е национална, две се регионални, додека останатите десет се локални. Две регионални телевизии емитуваат програма на ромски јазик (и на македонски јазик), една регионална е на бошњачки, и има една локална телевизија со програма на македонски, турски и албански јазик.

Во 2008 година, Советот додели една дозвола за емитување нов програмски телевизиски сервис преку сателитска дистрибуција, на национално ниво, со програма на албански јазик, на Друштвото за сателитска радиодифузија ЈУГ ТВ, од Скопје.

На Вториот програмски сервис на Македонската телевизија - МТВ2, седмично се емитуваат околу 65 часа програма на албански јазик, 17 часа и 30 минути на турски, и по 1 час и 30 минути на српски, на ромски, на влашки и на бошњачки јазик. На последниве четири јазици, еднаш месечно се емитува забавна или документарна емисија, во траење од еден час. Главна одлика на МТВ2 е - забавната функција, што зафаќа дури 63% од вкупно емитуваната програма, а речиси еднаков удел - по 18%, имаат информативната и образовната функција. Дури 80% од

програмите класифицирани во забавната функција главно е изворно создадена програма, составена од говорни-шоу програми (59% на албански јазик, 16% турски, 4% српски). Значителна улога во ангажманот на сите ТВ-редакции на јазиците на немнозинските заедници, игра подготвувањето вести и информативни емисии, а мониторингот бележи и документарна и информативно-забавна програма. Музичкиот дел од програмата речиси исклучиво е поделен помеѓу популарната и народната музика. Најмногу има музика на албански јазик, потоа на турски, а современите, популарни музички текови се проследуваат преку видео продукцијата од англиското говорно подрачје. Процентот музика на јазиците на другите заедници, кореспондира со времетраењето на програмите емитувани на МТВ2 на нивниот јазик.

МТВ 2, како сервис чија суштина е да го негува културниот идентитет на немнозинските етнички заедници во РМ, треба да размисли да воведо механизми за развивање на мултикултурноста како на пример: преведување на емисиите или производство на програмски содржини заеднички за редакциите на јазиците на сите немнозински заедници.

На територијата на Град Скопје има единаесет регионални телевизии. Осум од нив работат според карактеристиките на програмскиот сервис што се определува како - претежно забавен, општ формат, што всушност значи дека најголем дел од програмската шема им е исполнет со видови програма класифицирана во забавната медиумска функција (музички спотови, играна програма, и сл.). Во овој формат функционираат: ТВ МТМ, ТВ Амазон, ТВ Скопје (Алфа), ТВ МАК СПОТ, ТВ Скај Нет, ТВ ЕДО (програма наменета за бошњачката заедница), ТВ ЕРА и ТВ Тоска (две телевизии што емитуваат програма на албански јазик).

Занимливо е дека ТВ БТР и ТВ Шутел, двете телевизии примарно наменети за потребите на ромската заедница, избраа програмска шема која ќе се обликува и на ромски и на македонски јазик, а ќе биде вклопена во карактеристиките на програмскиот сервис со општ формат, во кој безмалку еднаква улога играат сите три, конвенционални медиумски функции: информативната, образовната и забавната. Република Македонија секогаш водела сметка да им обезбеди на етничките заедници пристап до информации преку медиуми кои емитуваат програма на нивните јазици и во јавниот и во приватниот сектор. Така, Македонското радио емитува програми на јазиците на шест етнички заедници меѓу кои најрано се воведени оние на албански и на турски јазик (во 1945 година), а најнови се програмите на српски и на бошњачки (во 2003). Со Првиот конкурс во 1997 година, концесии да вршат радиодифузна дејност на локално ниво, меѓу другите, добија и 14 радија за програма на албански јазик, пет радија на турски, две радија на ромски и едно радио на српски јазик. Некои од нив емитуваа програма на два или на повеќе јазици. Во периодот од 1997 до 2007 година некои од овие радија престанаа да емитуваат програма (било зашто не им беа обновени концесиите, било зашто им беше одземена концесијата поради неплаќање концесиски надоместок), а на нивно место концесии добиваа

нови субјекти. Кај комерцијалните радиостаници, во јуни 2007 година, програма на албански јазик емитуваат три регионални и осум локални радиостаници, програма на ромски јазик - две локални радија, а едно локално радио предвидува освен на македонски, да емитува и емисии на српски и на хрватски.

Македонското радио емитува Програми на јазиците на шест немнозински етнички заедници: на албански, на турски, на ромски, на влашки, на српски и на бошњачки јазик. Седмично се емитуваат околу 69 часа програма на албански јазик, околу 35 часа на турски јазик и по 3 часа и 30 минути на ромски, влашки, српски и на бошњачки јазик. Овие програми концепциски се концентрирани, доминантно, на информативната медиумска функција. Секоја од овие програми целосно се емитува на јазикот на заедницата која претставува нејзина целна публика, така што оваа релација непосредно се рефлектира и врз селекцијата на емитуваната музика.

Непрофитната радиодифузна установа - новиот вид радиодифузен субјект, е една од новостите што ги донесе Законот од 2005 година - (член 10). Неа можат да ја основаат образовни, културни и други установи и здруженија на граѓани и фондации. Емитувањето програма на јазиците на немнозинските заедници секако претставува јавен интерес, но како што покажува практиката, радиостаниците наменети пред сè за помалубројните заедници не можат секогаш да опстојат во услови на комерцијално работење. Може да се очекува дека бројно помалите етнички заедници во Република Македонија, ќе можат да ги задоволат потребите за радио на својот мајчин јазик токму преку основање непрофитна радиодифузна установа. Советот за радиодифузија на Република Македонија, оваа година, по спроведувањето на конкурсот за доделување дозвола за вршење радиодифузна дејност донесе Одлука за една дозвола за вршење радиодифузна дејност на непрофитна радиодифузна установа – за емитување и пренос на радио програмски сервис на турски јазик, со опфат на слушаност на подрчјето на градот Штип со најблиската околина (локално ниво), на: Културно – хуманитарната организација на Јуруците од Источна Македонија од селото Тополница, Радовиш.

Со усвојувањето на „Стратегија за развој на радиодифузната дејност во република Македонија за периодот 2007-2012 година“ и соодветниот Акционен план за нејзината имплементација, Советот ги има усвоено следниве насоки:

- Програмските принципи и стандарди, обмислени преку професионален новинарски ангажман, формулирани се во Законот за радиодифузната дејност, и ја нагласуваат потребата од програми со кои пред сè се поттикнуваат развојот и зачувувањето на националната култура, и програми што поттикнуваат култура на дијалог во која ќе се зацврстуваат заемното разбирање и толеранцијата меѓу заедниците во мултиетничка и мултикултурна средина.

- Обезбедување поголема застапеност на програмите изворно произведени на македонски јазик или на јазиците на немнозинските етнички заедници кои живеат во Република Македонија.
- Да се води сметка за задоволување на потребите за пристап до медиумите и на малите етнички заедници што живеат во Република Македонија.

Советодавниот комитет на Советот на Европа за РМ во Второто мислење во однос на имплементацијата на Рамковната конвенција за заштита на национални малцинства во поглед на прашањето за пристапот и присуството на националните малцинства во медиумите, препорачува властите да развиваат и да поддржуваат иницијативи за поголемо разбирање и меѓукултурен дијалог како преку содржините така и преку изборот на учесниците во програмите, а особено преку создавање мултикултурни програми. Ова мислење е вградено во Стратегијата за развој на радиодифузната дејност во Република Македонија за периодот 2007-2012 година“, а став на Советот е дека ваквата препорака може да се ефектуира пред се кај Јавниот сервис кој се финансира од јавна давачка, особено во рамките на програмите на Вториот програмски сервис на Македонската телевизија - МТВ2.

Прегледот на издавачка дејност е даден во Прилог број 2 на Извештајот.

Член 10

Став 1

Во 2008 година донесен е Закон за употреба на јазик што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија и во единиците на локална самоуправа- (Службен весник на РМ бр 101 од 13. 08 2008 година). Со овој закон се уредува употребата на јазикот што го зборуват најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија и во едниците на локалната самоуправа. Во согласност со овој закон во органите на државната власт во Република Македонија може да се користи и службениот јазик различен од македонскиот јазик во согласност со овој закон. Јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија се употребува во Собранието на Република Македонија, во комуникација на граѓаните со министерствата, судските постапки, управна постапка, извршување на санкции, народниот правобранител, во изборниот процес, при непосредно изјаснување на граѓаните, при издавање на личните документи на граѓаните, при водењето на матичната евиденција, примена на полициските овластувања, во радиодифузната дејност, локалната самоуправа, образованието и науката, културата и другите области и институции во согласност со овој закон.

Став 2

Законот за локална самоуправа е усвоен од Собранието на Република Македонија и објавен во службен весник бр.5 од 29 јануари 2002 година, со кој јасно се определуваат правата на заштитата на националните етничките заедници и употребата на нивните јазици одредени со закон на локално ниво.

По локалните избори одржани во 2005 година и со новата територијална поделба на Република Македонија, етничките заедници ги реализираат нивните права на локално ниво во соработка со Општината и советите на Општините преку нивните претставници избрани од граѓаните и нивните здруженија во соработка со Општината, Советот на општината, Комисијата за односи меѓу заедниците која ја формира Советот на општината * и другите органи задолжени за заштитата на етничките заедници согласно Законот за локална самоуправа.

Член 90 од Законот за локална самоуправа ја регулира употребата на службените јазици и во него се вели “Во општините покрај македонскиот јазик и неговото кирилично писмо службен јазик и писмо е тој јазик кој го користат повеќе од 20% од жителите на општината”. Таков пример имаме во многу општини во Република Македонија, а една од нив е и општината Гостивар каде што освен македонскиот и албанскиот со одлука на советот на општината Гостивар, турскиот јазик и неговото писмо се официјален јазик на таа општина.

Став 3

Важи изнесеното во Првиот и вториот извештај

Член 11

Став 1

Министерството за внатрешни работи во однос на издавање на личните документи, јавни исправи како и во однос на постапките за запишување во матичните книги кои се во негова надлежност постапува секогаш согласно позитивните законски прописи и притоа не се прави разлика по ниту еден основ вклучувајќи ја и етничката припадност на граѓаните.

Во таа смисла постапката за прием на барања, изготвување и издавање на лични карти се води во подрачните единици на Министерството за внатрешни работи, според живеалиштето на граѓанинот, и притоа во целост се применуваат законските одредби и правата на употреба на јазик и писмо на граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик, дефиниран во законски норми.

Со новиот проект “Нови лични документи” од 01.10.2007 година согласно Законот за личната карта (“Службен весник на РМ” бр 8/95, 38/02, 41/04, 12/05 и 19/07) се започна со издавање на новите лични карти. Во Република Македонија согласно законската регулатива

предвидени се два вида на барањата за издавање на лични карти и два вида на образци на лични карти ТИП А и ТИП Б.

Тип А се македонски лични карти во кои образецот на личната карта се печати на македонски јазик и неговото кирилско писмо и на англиски јазик и писмо, а податоците се запишуваат на македонски јазик и на англиски јазик. На граѓаните кои зборуваат јазик различен од службениот јазик, на нивно лично барање податоците за личното име во личната карта се запишуваат на македонски јазик и неговото кирилско писмо и на јазикот и писмото што го употребува граѓанинот. (ромски, турски, влашки, српски и бошњачки).

Тип Б се двојазични лични карти кои се издаваат на граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот и на нив образецот се печати и податоците во него се запишуваат и на службениот јазик и писмо што го употребува граѓанинот.

Законот за државјанството на Република Македонија (“Службен весник на РМ” број 67/92) донесен 1992 година во 2004 година беше ревидиран со цел негово потполно усогласување со Европската конвенција за државјанство која Република Македонија ја потпиша на 06. 11. 1997 година, а ја ратификуваше во 2002 година.

Со цел усогласување на Законот за државјанството на Република Македонија со Глава VI “Државна сукцесија и државјанство” од Европската конвенција за државјанство и создавање трајни решенија на проблемите на *de jure* и *de facto* бездржавјанството по распаѓањето на поранешната СФРЈ, повторно како и во претходното законско решение (член 26 став 3) Законот за измени и дополнувања на Законот за државјанството на Република Македонија (“Службен весник на РМ” број 08/2004) беше дополнет со преодна одредба според која државјаните на другите републики на поранешната СФРЈ и државјаните на поранешната СФРЈ кои на 8 септември 1991 година имале пријавено живеалиште, до поднесување на барањето постојано живеат на територијата на Република Македонија и имаат вистинска и ефективна врска со Република Македонија можат да се стекнат со државјанство на Република Македонија ако во рок од две години по влегувањето во сила на овој закон поднесат барање, доколку против нив не се води кривична постапка во Република Македонија, за кривични дела со кои се загрозува безбедноста и одбраната на Република Македонија и ги исполнуваат условите од член 7 став 1 точки 1 (да има осумнаесет години живот) и 6 (да го владее македонскиот јазик) на Законот. Значи за оваа категорија граѓани не се бараат дополнителни докази за обезбеден постојан извор на средства за егзистенција, доказ за стан и така натаму.

На овој начин повторно беше дадена можност на лицата кои потекнуваат од поранешна СФРЈ и долги години како и во времето на сукцесијата живееле и продолжиле да живеат во Република Македонија, а од различни објективни или субјективни причини не го регулирале својот статус во државата, да го остварат правото на државјанство под особено олеснителни околности.

Практично, Законот за измени и дополнувања на Законот за државјанството се применува од 02. 03. 2004 година, одржани се работни советувања со сите вработени во Министерството за внатрешни работи кои работат на работни задачи поврзани со приемот на поднесоци и на постапката за стекнување и отпуст од државјанство на Република Македонија, а за измените и дополнувањата на законот известени се навремено и сите дипломатско-конзуларни претставништва на Република Македонија. Во соработка со Канцеларијата на Високиот комесаријат за бегалци во Скопје изменети се и дополнети брошурите (публикувани на македонски, англиски, албански и ромски јазик и на турски) намените за граѓаните во кои е содржана процедурата и начините за стекнување на државјанство на Република Македонија, а се со цел и можните апликанти да бидат целосно и правилно информирани.

Според очекувањата на Министерството за внатрешни работи доследното спроведување на овој закон овозможи на сите лица државјани на другите републики на поранешната СФРЈ и државјаните на поранешната СФРЈ, без оглед на која етничка група припаѓаат, кои по сукцесијата на државата продолжија да живеат во Република Македонија, да го регулираат државјанскиот статус во Република Македонија односно да се стекнат со државјанство на Република Македонија.

Во текот на примената на членот 14 Министерството за внатрешни работи доследно и многу широко ги применуваше одредбите од истиот член и се ангажираше на анимацијата на граѓаните со цел да им ги приближи можностите за стекнување на државјанство.

Министерството за внатрешни работи во соработка со Високиот комесаријат за бегалци, Советот на Европа, ОБСЕ и невладините организации кои покриваат прашања поврзани со граѓанскиот и државјанскиот статус на граѓаните, во периодот на важењето на преодната одредба (02. 03. 2004-02. 03. 2006 година) вложи максимални напори да ја информира јавноста за измените и дополнувањата на Законот за државјанството со цел преодната одредба да биде максимално доближена до оние лица за кои всушност е наменета. Во функција на наведеното се и брошурите, веб страната на Министерството во која се содржани измените, спотовите кои се емитуваа за државјанство, соопштението на МВР емитувано преку сите медиуми, подготвеноста на Министерството за учество на средби и трибини во организација на невладиниот сектор, политички партии, медиуми и така натаму.

Иако Република Македонија овозможи особено поволни услови за оваа категорија граѓани (државјаните на поранешната СФРЈ кои по сукцесијата продолжија да живеат во Република Македонија) да може да се стекне со државјанство на Република Македонија сепак основен услов за остварување на ова право е почитувањето на принципот слободната волја на граѓаните. Наведеното подразбира дека Министерството за внатрешни работи може да постапува само по поднесено барање за стекнување на државјанство и тоа во рамките на законски предвидените услови.

Законот за државјанството на Република Македонија се темели меѓу останатото и на принципот на еднаквост и недискриминација по

ниту еден основ, одредбите на истиот во ниту еден сегмент немаат дискриминаторски ефекти по било кој основ, не само во однос на Албанците и Ромите, туку во поглед на било која популација.

Во однос на констатацијата дека одреден број Роми не можат да добијат изводи на родените укажуваме дека во постапката за запишување на податок за раѓање во книгата на родените и издавање на изводи од оваа книга Министерството за внатрешни работи доследно ги почитува одредбите на Законот за матичната евиденција (“Службен весник на РМ број 8/95, 38/02, 66/07, 98/08). Во таа смисла Законот предвидува обврска за пријавување на дете родено во здравствена организација од страна на организацијата, но и на дете родено во домашни услови од страна на родителите или други лица кои присуствувале на раѓањето односно имаат сознанија за фактот на раѓањето. По спроведена постапка и извршено запишување во матичната книга на родените се издава извод од матичната книга со податоци како што се запишани во истата. За непочитување на обврските за пријавување на податокот за раѓање на дете Законот предвидува и санкции.

Во таа смисла Законот за матичната евиденција предвидел и казнени одредби за непријавување на раѓање и тоа глоба од 500 до 2000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на јавна здравствена установа за непријавување на раѓање на дете во пропишаниот рок, а за одговорното лице во здравствената установа предвидена е глоба од 200 до 490 евра во денарска противвредност. Глоба во износ од 30 до 100 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на физичко лице кое не го пријави раѓањето на дете во пропишаниот рок или не го пријави личното име на детето во пропишаниот рок

Ако раѓање на дете се пријави по истекот на 30 дена од денот на настанот запишувањето во матичната книга на родените се врши врз основа на решение.

Во пракса во Република Македонија вообичаено со решение се запишува податок за раѓање на дете во домашни услови во случаи кога при раѓањето на детето не присуствувал здравствен работник, бидејќи здравствените установи и работници редовно во определениот законски рок ги пријавуваат раѓањата. Во најголем број случаи на раѓања настанати во домашни услови родителите го пријавуваат раѓањето во законски предвидениот рок и тогаш не се води посебна управна постапка, меѓутоа не е мал бројот, особено во руралните средини, на раѓања настанати во домашни услови кои се пријавуваат после 30 дена, односно и по две три години па и повеќе. Во ваквите случаи родителите го пријавуваат раѓањето кога ќе имаат потреба од извод на родените за упис во училиште, остварување на права од социјална заштита, но има и екстремни случаи на пријавување на раѓања настанати пред 15-20 години. За запишување на овие раѓања се води управна постапка во согласност со одредбите и начелата од Законот за општата управна постапка, со цел да се утврди кога и каде е настанато раѓањето, како и кои се родителите на детето. Имено, сите податоци, факти и забелешки

што се запишуваат во матичните книги задолжително треба да бидат поткрепени со докази чија доказна вредност може и по потреба треба да биде проверена со цел податоците запишани во матичните книги да бидат запишани правилно и точно. Наведеното е од исклучителна важност бидејќи податоците во матичните книги се основа за формирање на идентитетот на едно лице кој понатаму се пренесува и во другите документи за идентификација како на пример личната карта или патната исправа. Во таа насока, при запишувањето на одредени факти во матичните книги задолжително треба да биде утврдувањето на идентитетот на пријавителот на податокот кој треба да се евидентира, постоењето на негов правен интерес наведеното да го стори, како и проверка на исправноста на приложените документи од една страна и проверка на одредени факти и податоци во евиденциите што ги води органот надлежен за водење на матичните книги или евиденции на други институции ако за тоа постои потреба. Ваквиот начин на постапување е предвиден и во Законот за матичната евиденција според кој матичарот ги запишува во матичните книги само оние податоци што му се пријавени, односно што ги содржи актот од надлежниот орган. Законот исто така предвидел дека ако постои основано сомневање дека одделни податоци што се запишуваат во матичната книга се неточни, матичарот е должен пред запишувањето да ја провери точноста на тие податоци. Согласно Законот за матичната евиденција глоба во износ од 200 до 490 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на матичарот кој во матичните книги ќе запише неистинити податоци.

При водењето на ваквите постапки треба да се внимава и на ризикот од злоупотреба и измама кој е изразен во постапките каде основа за утврдување на нечиј идентитет или настанат факт (раѓање, смрт) се изјави и податоци кои не се поткрепени со материјални докази. Таков е и случајот со запишување на податок за раѓање на дете во домашни услови особено ако периодот од раѓањето е над 40 дена и не може медицински да се потврди дека мајката е родилка, потоа ако детето не е прегледувано од лекар, нема медицински картон, не е вакцинирано, не посетувало училиште и слично. Еден од релевантните докази за правилно утврдување на фактичката состојба е и испитувањето на ДНК со што ќе се утврдат родителите на децата, но не и местото на нивното раѓање. Напоменуваме дека овој доказ се бара во исклучителни случаи, односно во случаи кога станува збор за повозрасни лица кои немаат други докази преку кои ќе се утврдат местото и датумот на раѓање и нивните родители (картон за имунизација, здравствена книшка, свидетелство од училиште, увид во евиденциите на здравствените организации и училиштата и слично) се со цел правилно да се утврди фактичката состојба, а исто така да се елиминира можноста за злоупотреба. Имајќи ги во предвид истражувањата на невладиниот сектор за бројот и регионите каде појавата на незапишани раѓања е најголема, Министерството за здравство и Владата на Република Македонија поведоа иницијатива за овозможување на бесплатна ДНК анализа онаму каде што е тоа неопходно за да и на ваков начин овозможи правилно утврдување на фактичка состојба. За реализирање на оваа иницијатива потребна е

сеопфатна анализа пред се за детектирање на најгорливите случаи и соработка на сите надлежни институции.

Во насока на елиминирање на вакви појави во изминатиот период организирани се голем број едукативни и информативни средби и трибини од владини и невладини организации на кои се третираше одредени прашања во врска со начините, условите и проблемите за било која постапка поврзана со граѓанскиот статус на сите лица и на оние од ромска националност, а кои се во надлежност на Министерството за внатрешни работи (пријавување на раѓање, смрт, државјанство, пријавување на живеалиште и лични карти и друго) и на кои Министерството секогаш со свои претставници активно учествувало. Со цел на лицата од ромска националност да им се приближат начините и постапките преку кои можат пред Министерството за внатрешни работи да ги остварат своите права и обврски во однос на запишувањата во матичните книги на родени, венчани и умрени, како и постапките за пријавување на живеалиште и добивање на лични карти изготвени се брошури на ромски јазик и од овие области, а исто така се емитуваа и спотови со ваква содржина на државната телевизија како и на локалните телевизиски станици кои програмата ја емитуваат на ромски јазик.

Напоменуваме дека согласно Законот за административните такси не се плаќа такса за списи и дејствија во постапката за запишување во книгите на државјани, како и за списи и дејствија во постапката за пријавување и запишување во матичните книги.

Личните документи за идентификација на граѓаните на Република Македонија се издаваат врз основа на податоците запишани во матичната книга на родените. Доколку граѓаните сакаат да извршат промена на своето лично име, односно само името или презимето можат да поднесат барање во согласност со Законот за личното име („Службен весник на РМ” број 8/95) и истото да го променат по своја желба ако за тоа се исполнети сите услови предвидени согласно Законот. Напоменуваме дека Законот не предвидува забрани во однос на изборот на личното име освен ако со истото не се навредува јавниот морал.

Во однос на транслитерацијата на личните имиња напоменуваме дека истата се врши врз основа на правилата на правописот на македонскиот јазик односно на јазикот на кој се врши транслитерација.

Во врска со постапувањето на полициските службеници кон припадниците на заедниците, според препораките дадени од страна на Советот на Европа, од страна на МВР е донесен Кодекс на полициска етика во текот на 2007 година кои во членовите 25 и 45 директно ја промовираат толеранцијата и почит кон разновидноста и човековите права во МВР.

Став 3

Во сите општини во Република Македонија каде што има повеќе од 20% припадници на националните малцинства во тек е именување на улиците и воспоставување ознаки на двојазично или тројазично писмо по барање на припадниците на етничките заедници.

Член 12 и Член 14

Во делот на можностите за образование на помалите етнички заедници на нивниот мајчин јазик, во Република Македонија според важечките наставни планови и концепцијата за деветогодишно образование, редовната настава се следи на македонски, албански, турски и српски јазик, додека јазикот на останатите припадници на заедници се следи како изборен предмет: јазик и култура на Роми, Бошњаци и Власи.

Министерството за образование и наука во насока кон зголемување на бројот на ученици Роми во средното образование преку писма доставени од Министерството за образование и наука до средните училишта секоја година согласно конкурсите за упис ги задолжува директорите на училиштата да запишат минимум по 1 ученик Ром во секоја паралелка и покрај неисполнувањето на критериумите за упис. Пристапот на Ромите до стипендии кои ги доделува државата е олеснет преку поедноставување на процедурата за аплицирање. Имено оваа година училишната 2008/09 година Министерството за образование и наука воспостави посебна програма за стипендирање на ученици Роми во средното образование. За училишната 2008/09 година Министерството додели 650 стипендии за сите средношколци Роми запишани во прва година во училишната 2008/09 година како стимулативна мерка за зголемување на бројот на учениците Роми и нивно успешно завршување на образованието кое е во согласност со Националната Стратегија за Роми и Декадата на Ромите 2005 -2015 година. Оваа пракса ќе продолжи и во наредните години.

Министерството за образование и наука исто така иницираше доделување на бесплатни учебници за учениците Роми од семејствата кои примаат социјална помош и отпочна активност за промоција на идентитетот на Ромите и надминување на стереотипите и предрасудите во училиштата преку воведување на изборен предмет јазик и култура на Ромите кои учениците може да го бираат од трето до девето одделение согласно новата концепција на деветолетка.

Исто така иницирани се два големи проекти – изградба на средно комбинирано гимназиско и стручно училиште во општината Шуто Оризари во која Ромското население е мнозинство и истото ќе почне со градба во средината на месец февруари 2009 година и воспоставување на катедра по ромолошки студии и студиска група по ромски јазик на педагошките факултети во Република Македонија.

За обезбедување активности кои резултираат интеграција и дијалог меѓу децата, наставниците и семејните припадници на различни етнички заедници и образование за човекови права, се спроведуваат наставни програми и проекти во основното и средното образование: (Основно образование)

- НВО МЦГО: Училиштето со мешан етнички состав-работилница во која се учи и се негува меѓуетничката комуникација и соработка, (период на спроведување, 2005-2006).

(Средно образование)

- Развивање на Демократски училишта - учејќи и живеејќи го мирот

Организација имплементатор	Центар за Менаџмент на Конфликти - Скопје и Форум Цивилен Мирвен Сервис (Форум ЗФД)
Партнер организации	НВО Доверба - Куманово, Прва детска Амбасада Меѓаши,
Временски период	Септември 2008 - Септември 2010

(Образование за човекови права во редовната настава)

- Образовни материјали и учебници според кои се изучуваат човековите права и демократија се: Животни вештини, Запознавање со човековите права, Граѓанско образование, Елементи на демократијата, Децата како мене и др.

Член 13

Според сегашната законска регулатива не е можно отворање на приватни основни училишта, но новина е во членот 16 од Законот за основно образование (објавен во Службен весник на РМ, бр. 103, од 19 август 2008), според кој и општините можат да основаат основни училишта на нивната територија.

Член 15

Во 2008 година усвоен е Закон за унапредување и заштита на правата на припадниците на заедниците кои се помалку од 20% од населението во Република Македонија (Службен весник на РМ бр. 92/2008 година). Со овој закон се уредуваат постапката за следење на остварувањето и унапредувањето, заштита на правата на припадниците на заедниците кои се помалку од 20% од населението во Република Македонија и надзор над спроведувањето на одредбите на законите со кои се утврдени тие права. Припадници на заедниците во смисла на овој член се граѓани кои припаѓаат на заедниците кои се помалку од 20% од населението во Република Македонија, согласно со последниот попис на населението спроведен на територијата на Република Македонија (во натамошниот текст: припадници на заедниците).

За спроведување на овој закон и за вршењето надзор над спроведувањето на законите со кои се уредуваат правата на припадниците на заедниците се основа Агенција за остварување на правата на заедниците. Остварувањето и унапредувањето на правата на припадниците на заедниците кои се помалку од 20% од населението во Република Македонија, согласно со овој закон се однесува на правата во областа на вработувањето согласно со принципот на соодветна и правична застапеност на припадниците на заедниците, употребата на јазикот, образованието (основно, средно и високо), културата и други области во кои со закон се уредени правата на припадниците на заедниците.

Согласно одредбите на овој закон:

- За припадниците на заедниците при вработувањето во органите на државната власт и другите јавни институции на сите нивоа се применува принципот на соодветна и правична застапеност во согласност со закон.
- Припадниците на заедници имаат право на образование во сите степени на својот јазик во согласност со закон.
- Припадниците на заедниците имаат право на информирање на свој јазик преку електронските и печатените медиуми во согласност со закон.
- Припадниците на заедниците можат да основаат здруженија на граѓани и фондации заради остварување на нивните културни, образовни, уметнички и научни цели во согласност со закон.
- Припадниците на заедниците имаат право на употреба на свои симболи во согласност со закон.

Агенцијата за остварување на правата на заедниците е самостоен орган на државната управа со својство на правно лице со седиште во Скопје (во натамошниот текст: Агенцијата).

Согласно Член 13 од Законот Агенцијата се грижи за:

- усогласување на работата на органите на државната управа за прашањата што се однесуваат за спроведување на Рамковниот договор, а кои се во функција за остварување на унапредувањето и заштитата на правата на припадниците на заедниците од членот 1 став (2) на овој закон,
- поддршка на Владата во реализацијата на стратешките приоритети поврзани со обврските што произлегуваат од Уставот на Република Македонија и законите, а особено за обезбедување на правичната и соодветната застапеност на граѓаните припадници на заедниците во органите на државната управа,
- подготвување на методологија за донесување на акциони планови на Владата во областа за спроведувањето на Програмата за работа на Агенцијата (во натамошниот текст: Програмата),
- изготвување на план за подготовка на програми и проекти на други субјекти и врши координација на нивното спроведување,
- координација на активностите со органите на државната управа и со донаторите,

- обезбедување на кохерентен пристап за зголемување на ефикасноста на процесот на спроведување на Програмата,
- обезбедување и реализација на финансиски средства потребни за успешно одвивање на процесот на реализација на обврските што произлегуваат од Програмата во рамките на Буџетот на Република Македонија и од донатори,
- одржување на комуникација со јавноста и другите целни групи преку медиумите и за ажурирање на веб страницата на Агенцијата,
- изготвување извештаи за информирање на Владата за нивото на спроведување на Програмата,
- потребите на Владата да подготвува стручно-аналитички материјали од своја надлежност,
- стручно мислење по материјалите кои се во функција на спроведување и унапредување на правата на припадниците на заедниците, и
- други работи поврзани со спроведувањето на целите утврдени од Владата.

Агенцијата врши надзор за спроведувањето на одредбите на овој закон преку следење на спроведувањето на уставните и законските одредби поврзани со правата на припадниците на заедниците. За потребите на Владата, Агенцијата изготвува анализи, иницијативи и предлози за остварување на правата на припадниците на заедниците. Согласно Член 17 од Законот, во рамките на Агенцијата има посебен фонд на финансиски средства (во натамошниот текст: фондот) за остварување на посебни програми за спроведување и унапредување на правата на припадниците на заедниците. Фондот користи и располага со средства од Буџетот на Република Македонија, донации и други извори на финансирање наменети за остварување на програмите на Агенцијата и програмите за остварување на унапредувањето и заштитата на правата на припадниците на заедниците. Средствата од фондот можат да ги користат и здруженијата на граѓани и фондациите формирани во согласност со закон, ако со целите и задачите во статутот на здружението на граѓани или фондацијата има определена надлежност за вршење на работи поврзани со остварување на унапредување и заштита на правата на припадниците на заедниците.

Понатамошно унапредување и следење на примената на правната рамка за остварување и заштита на човековите права, е основна интенција на Стратегијата за реформа на правосудниот систем започната во 2004 година.

Во таа насока, во декември 2005 година Собранието ги усвои Амандманите на Уставот на Република Македонија, кои имаат цел јакнење на независноста на судството. Се формира Судскиот совет на Република Македонија, самостоен и независен орган на судството кој ја обезбедува и ја гарантира самостојноста и независноста на судската власт.

Согласно Амандманот XXIX од Уставот на Република Македонија, Судскиот совет на Република Македонија:

- ги избира и разрешува судиите и судиите поротници;
- утврдува престанок на судиската функција;
- ги избира и разрешува претседателите на судовите;
- ја следи и оценува работата на судиите;
- одлучува за дисциплинската одговорност на судиите;
- одлучува за одземање на имунитетот на судиите;
- предлага двајца судии на Уставниот суд на Република Македонија од редот на судиите
- врши други работи утврдени со закон

При тоа, принципот на соодветна и правична застапеност на граѓаните кои припаѓаат на заедниците е дел од уставните амандмани. (види Прилог број 6).

Имено, во Законот за судскиот совет на Република Македонија (Службен весник на Република Македонија бр.60/06 година) донесен во 2006 година е вграден Амандманот XXVIII² од Уставот на Република Македонија.

Така, во член 6 од Законот се утврдува дека:

„Советот е составен од 15 члена:

- по функција членови на Советот се претседателот на Врховниот суд на Република Македонија и министерот за правда;
- осум члена на Советот ги избираат судиите од своите редови. Тројца од избраните членови се припадници на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија, при што ќе се запази соодветната и правична застапеност на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници;
- тројца членови на Советот ги избира Собранието на Република Македонија со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, при што мора да има мнозинство гласови од вкупниот број пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија и
- двајца членови на Советот предлага претседателот на Република Македонија, а изборот го врши Собранието на Република Македонија, од

² Амандман XXVIII:

"Судскиот совет на Република Македонија е самостоен и независен орган на судството. Советот ја обезбедува и ја гарантира самостојноста и независноста на судската власт. Советот го сочинуваат петнаесет члена. По функција членови на Советот се претседателот на Врховниот суд на Република Македонија и министерот за правда.

Осум члена на Советот ги избираат судиите од своите редови. Тројца од избраните членови се припадници на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија, при што ќе се запази соодветната и правична застапеност на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници.

Тројца членови на Советот избира Собранието на Република Македонија со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, при што мора да има мнозинство гласови од вкупниот број пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија.

Двајца членови на Советот предлага претседателот на Република Македонија, а изборот го врши Собранието на Република Македонија, од кои еден е припадник на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија.

Членовите на Советот што ги избира Собранието на Република Македонија, односно што ги предлага претседателот на Република Македонија се од редот на универзитетските професори по право, адвокатите и други истакнати правници.

Мандатот на избраните членови на Советот трае шест години, со право на уште еден избор.

Условите и постапката за избор, како и основите и постапката за престанок на функцијата и разрешување на член на Советот се уредуваат со закон.

Функцијата избран член на Советот е неспојлива со членување во политичка партија или со вршење на други јавни функции и професии утврдени со закон. "

кои еден е припадник на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија.“

Врз основа на овие законски одредби во 2006 година конституиран е Судскиот совет на Република Македонија. Од вкупно 15 членови, 40% се припадници на заедниците од кои: четворица или 26,7% се албанци, еден или 6,67% е бошњак и еден или 6,67% е турчин .

Исто така, согласно одредбите на овој закон: „Избраните членови на Советот припадници на заедниците кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните, свечената изјава ја даваат на македонски јазик, а ја потпишуваат на македонски јазик и неговото кирилско писмо и на јазикот и писмото на таа заедница. “

Едновременно, во функција на спроведување на Амандманот XXX:³ од Уставот на Република Македонија, кој се однесува на составот и изборот на Советот на Јавни обвинители, во 2007 година донесен е Законот за советот на јавните обвинители на Република Македонија (Службен весник на Република Македонија бр. 150/07)

Согласно член 3 од Законот, „*Советот е составен од 11 члена, од кои:*

- по функција членови на Советот се јавниот обвинител на Република Македонија и министерот за правда,
- еден член на Советот избираат јавните обвинители во Јавното обвинителство на Република Македонија, од своите редови,
- по еден член на Советот избираат јавните обвинители од подрачјата на вишите јавни обвинителства Битола, Гостивар, Скопје и Штип, од своите редови,
- еден член на Советот припадник на заедница која не е мнозинство во Република Македонија, го избираат сите јавни обвинители во Република Македонија, од своите редови и
- тројца членови на Советот ги избира Собранието на Република Македонија од редот на универзитетски професори по право, адвокати и други истакнати правници, од кои двајца се припадници на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија. “

³ **Амандман XXX:** "Јавното обвинителство ги врши своите функции врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот.

Функцијата на јавното обвинителство ја вршат Јавниот обвинител на Република Македонија и јавните обвинители.

Надлежноста, основањето, укинувањето, организацијата и функционирањето на јавното обвинителство се уредува со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Јавниот обвинител на Република Македонија го именува и разрешува Собранието на Република Македонија за време од шест години со право на повторно именување.

Јавните обвинители ги избира Советот на јавни обвинители без ограничување на траење на мандатот. При изборот на јавните обвинители ќе се запази соодветната и правична застапеност на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници. За разрешување на јавните обвинители одлучува Советот.

Надлежноста, составот и структурата на Советот, мандатот на неговите членови, како и основите и постапката за престанок и разрешување на член на Советот се уредуваат со закон.

Основите и постапката за престанок и разрешување на Јавниот обвинител на Република Македонија и јавните обвинители се уредува со закон.

Функцијата Јавен обвинител на Република Македонија и јавен обвинител е неспојлива со членување во политичка партија или со вршење на други јавни функции и професии утврдени со закон. Се забранува политичко организирање и дејствување во Јавното обвинителство. "

Врз основа на овие законски одредби во 2008 година конституиран е Советот на јавните обвинители на Република Македонија. Од вкупно 11 членови 27,3 % се припадници на зедниците од кои двајца се албанци и еден е србин.

Во функција на натамошно споведување на Амандманот XXIX од Уставот кој определува дека: *„При изборот на судиите, судиите поротници и претседателите на судовите ќе се запази соодветната и правична застапеност на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници“*, во 2008 година се донесени измени и дополнувања на Законот за судовите.

Имено, во член 46 од Законот за изменување и дополнување на Законот за судовите (Службен весник на Република Македонија бр. 58/06 и 35/08) се менуваат посебните услови за избор на судија.

Така,

- За судија на основен суд може да биде избрано лице кое (наместо досегашниот услов да ја завршило обуката во Академијата за обука на судии и јавни обвинители) ја завршило обуката во Академијата за обука на судии и јавни обвинители. До првото стекнување на својство на кандидати за судии согласно со Законот за Академијата за обука на судии и јавни обвинители, судиите на основните судови ќе се избираат согласно со условите од членот 43 став (1) на Законот за судовите и да имаат работно искуство со потврдени резултати на правни работи по полагањето на правосудниот испит над три години;

- За судија на апелационен суд може да биде избрано лице кое (наместо досегашниот услов за работно искуство од најмалку пет години судиски стаж со потврдени резултати во работата или осум години стаж на правни работи по положен правосуден испит) има пет години работно искуство на правни работи по положен правосуден испит;

- За судија на Управниот суд може да биде избрано лице кое (наместо досегашниот услов за работно искуство од најмалку пет години во суд со потврдени резултати во работата, или осум години стаж по положен правосуден испит, на правни работи, или е универзитетски професор од областа на правото со научен степен доктор на правни науки) има пет години работно искуство по положен правосуден испит, на правни работи, или е универзитетски професор од областа на правото со научен степен доктор на правни науки и

- За судија на Врховниот суд на Република Македонија може да биде избрано лице кое (наместо досегашниот услов за работно искуство од најмалку осум години судиски стаж со потврдени резултати во работата или 12 години работно искуство со потврдени резултати на правни работи по положен правосуден испит) има осум години работно искуство со потврдени резултати на правни работи по положен правосуден испит.

Исто така, во функција на натамошно спроведување на Амандманот XXX од Уставот кој определува дека: *„При изборот на јавните обвинители ќе се запази соодветната и правична застапеност на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници“* во 2008 година се донесе Законот за изменување на Законот за Јавното обвинителство (Службен весник на Република Македонија бр. 150/07 и 111/08), во кој исто така

се менуват посебните услови за именување на Јавен обвинител на Република Македонија, Виш јавен обвинител и Основен јавен обвинител.

Така, согласно овие измени:

- За Јавен обвинител на Република Македонија може да биде именувано лице кое покрај општите услови ги исполнува и следните посебни услови: да има работно искуство од најмалку осум години со потврдени резултати на правни работи по положениот правосуден испит, или редовен или вонреден универзитетски професор кој предавал повеќе од десет години правен предмет од правосудната практика (наместо досегашниот посебен услов да има работно искуство од најмалку десет години стаж како јавен обвинител или судија со потврдени резултати во работата или 12 години работно искуство со потврдени резултати на правни работи по положениот правосуден испит, или редовен или вонреден универзитетски професор кој предавал повеќе од десет години правен предмет од правосудна практика);

- За јавен обвинител во Јавното обвинителство на Република Македонија може да биде избрано лице кое покрај општите услови ги исполнува и следните посебни услови: да има работно искуство од најмалку осум години со потврдени резултати на правни работи по положениот правосуден испит (наместо досегашниот услов да има работно искуство од најмалку десет години стаж како јавен обвинител со потврдени резултати во работата или 12 години работно искуство со потврдени резултати на правни работи по положениот правосуден испит);

- за Виш јавен обвинител на Вишото јавно обвинителство може да биде избрано лице кое покрај општите услови има работно искуство од најмалку пет години стаж како јавен обвинител со потврдени резултати во работата (наместо досегашниот услов да има работно искуство од осум години стаж); и

- За Основен јавен обвинител на основно јавно обвинителство може да биде избрано лице кое покрај општите услови има работно искуство од најмалку три години стаж како јавен обвинител со потврдени резултати во работата (наместо досегашниот услов за работно искуство од пет години).

Во прилогот приложуваме табеларен преглед за застапеноста на припадниците на заедниците во судовите и јавните обвинителства во Република Македонија.

Во функција на спроведување на Амандманот XII⁴ од Уставот на Република Македонија, во декември 2007 година донесен е Законот за

---

⁴ Амандман XII: "Собранието основа Комитет за односи меѓу заедниците.

Комитетот го сочинуваат 19 члена од кои по седум члена од редот на пратениците во Собранието Македонци и Албанци и по еден член од редот на пратениците Турци, Власи, Роми, Срби и Бошњаци. Доколку некоја од заедниците нема пратеници, народниот правобранител, по консултации со релевантните претставници на тие заедници, ќе ги предложи другите

членови на Комитетот. Собранието ги избира членовите на Комитетот.

Комитетот разгледува прашања од односите меѓу заедниците во Републиката и дава мислења и предлози за нивно решавање.

Собранието е должно да ги разгледува мислењата и предлозите на Комитетот и да донесе одлука во врска со нив.

Во случај на спор во врска со спроведување на постапката за гласање во Собранието, утврдена во членот 69 став 2 Комитетот одлучува, со мнозинство гласови од членовите, за тоа дали ќе се спроведе постапката. "

Комитетот за односи меѓу заедниците (Службен весник на Република Македонија бр. 150/2007).

Согласно член 3 и 4 од овој закон:

„Собранието ги избира и разрешува членовите на Комитетот на предлог на Комисијата за прашања на изборите и именувањата.

(2) Комитетот го сочинуваат 19 члена, од редот на пратениците избрани во Собранието.

(3) Во Комитетот седум члена се од редот на пратениците Македонци, седум члена од редот на пратениците Албанци, еден член од редот на пратениците Турци, еден член од редот на пратениците Власи, еден член од редот на пратениците Роми, еден член од редот на пратениците Срби и еден член од редот на пратениците Бошњаци.

(4) Комисијата за прашања на изборите и именувањата при предлагањето за избор на членови на Комитетот од редот на пратениците Македонци и од редот на пратениците Албанци, Турци, Власи, Роми, Срби и Бошњаци ќе се води од критериумот за соодветна и процентуална застапеност на бројот на пратениците на соодветната политичка партија во однос на целокупниот состав на пратеници од соодветната заедница.

(5) Член на Комитетот се разрешува ако тој сам поднесе оставка или по предлог на политичката партија од која е предложен при неговиот избор за пратеник, односно избран.

(6) Избор на член на Комитетот во случај на оставка, односно разрешување се врши во рок од 30 дена од денот на оставката односно разрешувањето согласно со овој закон.

Ако некоја од заедниците наведени во членот 3 став (3) на овој закон, нема избрани пратеници во Собранието, народниот правобранител ќе направи консултации со релевантните претставници на тие заедници, и по добиеното мислење, на Собранието ќе ги предложи другите членови на Комитетот од соодветната заедница. “

Комитетот разгледува прашања во врска со односите меѓу заедниците во Република Македонија, а особено:

- го следи обезбедувањето на правата на припадниците на заедниците кои не се мнозинство во Републиката утврдени со Уставот и закон;
- разгледува начелни прашања од областа на односите меѓу заедниците и извршувањето на законите, другите прописи и општи акти со кои се уредуваат односите меѓу заедниците,
- укажува на потребата за донесување закони и други прописи и општи акти со кои се уредуваат односите меѓу заедниците;
- остварувањето на правото на употреба на јазикот и писмото на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија, утврдено со Уставот и закон;
- остварувањето на правото на настава на јазикот на заедниците кои не се мнозинство во Републиката во областа на образованието, утврдено со Уставот и закон;
- остварувањето на правото на изразување на идентитетот и особеностите на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија во областа на културата, информирањето, издавачката дејност и во други области, утврдено со Уставот и закон; и

- имплементацијата на принципот на соодветната и правичната застапеност на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници во органите на државната власт и во другите јавни институции на сите нивоа.

Согласно Член 10 од Законот:

(1) Комитетот разгледува прашања во врска со односите меѓу заедниците во Република Македонија, дава предлози и мислења за решавање на прашањата во врска со односите меѓу заедниците во Република Македонија и предлозите и мислењата ги доставува до Собранието.

(2) Комитетот донесува одлука за начинот на одлучување во Собранието при донесување на закони во случај на спор во врска со спроведување на постапката на гласање кои се однесуваат и особено ги засегаат:

- културата,
- употребата на јазиците,
- образованието,
- личните документи и
- употребата на симболите.

(3) Комитетот одлуката за прашањата утврдени во ставот (2) на овој член ја донесува со мнозинство гласови од вкупниот број на членови.

(4) Собранието е должно и да ги разгледа мислењата и предлозите на

Комитетот од ставот (1) на овој член и да донесе одлука во врска со нив.

(5) Собранието спроведува постапка за гласање согласно со одлуката на Комитетот за прашањата утврдени во ставот (2) на овој член акти со кои се уредуваат односите меѓу заедниците,

Во Законот се наведени 45 закони што ќе бидат предмет на двојно (бадинтерово) мнозинство - што се однесуваат на јазикот, културата, образованието и употребата на симболите на малцинските заедници.

Член 16

Не постојат новини по Вториот извештај.

Член 17

Во февруари месец 2008 г. потпишана е Спогодба меѓу Република Македонија и Република Албанија за заемни патувања на граѓаните, со која се предвидува безвизен режим меѓу двете држави и Протокол кон Спогодбата меѓу македонската влада и албанската влада за регулирање на малограничниот сообраќај на лица во пограничната зона од 1998г. Собранието на Република Македонија на 23. јули 2008г ја ратификуваше Спогодбата за укинување на визите со Република Албанија. По завршувањето на сите правни постапки од двете договорни страни, Спогодбата влезе во сила на 27 август 2008г., а нејзината примена започна на 03.09.2008г.

Постои интерес за склучување Договор за локален граничен сообраќај меѓу Република Македонија и Република Бугарија. Постапката за потпишување на истиот е во завршна фаза.

Член 18

Став 1

Во 2007 година Република Македонија потпиша билатерална спогодба со Република Хрватска со цел за обезбедување највисок степен на правна заштита како и зачувување и развој на националните идентитети на етничките заедници кои живеат во Република Македонија и малцинствата во Република Хрватска. Спогодбата е во согласност со меѓународните договори и другите документи за човекови права и основни слободи, како и за заштита на етничките заедници. Со спогодбата се предвидува на припадниците на националното малцинство да им се гарантира и осигура правото на изразување, зачувување и развивање на нивниот национален, културен, јазичен и верски идентитет, изучување на својот мајчин јазик како и ефикасно учество во јавните работи.

Став 2

Прекуграничната соработка на локално ниво се реализира со граѓанска иницијатива. Прекуграничната соработка се регулира со членот 26 став 3 од Законот за локална самоуправа во кој се вели дека по предлозите Советот на општината е должен да расправа доколку истите се поддржани најмалку од 10% од избирачите на општината, односно месната самоуправа на која се однесуваат.

Прилог: 1

**ПРОЕКТИ НА ЗАЕДНИЦИТЕ ПОДРЖАНИ И ФИНАНСИРАНИ ОД МИНИСТЕРСТВОТО
ЗА КУЛТУРА во 2007 година НА ОДДЕЛЕНИЕТО ЗА ЦЕНТРИ,
ДОМОВИ НА КУЛТУРА И ФОЛКЛОР**

Ред.бр	апликанти	проекти	одобрено	исплатено со декември
	НАЦИОНАЛНИ УСТАНОВИ			
1	НУ Центар за култура "АСНОМ" - Гостивар	Новогодишен мјузикл (на македонски и на албански)	109.000	50.000
2	Центар за култура - Дебар	Музички спектакл на албански јазик 12 Енгјуј		80.000
		Вечер на албанска староградска песна Дебар-2007		60.000
3	НУ Центар за култура "Браќа Миладиновци - Струга	Мултиетнички фолклорен фестивал за деца	110.000	40.000
4	НУ Центар за култура „Иљо Антески - Смок“ - Тетово	Работа на мешан младински хор и женски младински хор на албански јазик	64.500	20.000
5	КУД Каршиака	Прв меѓународен фолклорен фестивал	60.000	60.000
ВКУПНО:				310.000

ЛОКАЛНИ МАНИФЕСТАЦИИ			одобрени средства	исплатено со декември
1	Здружение за одржлив развој на с. Маловишта и потпелистерските села ЕКЕ - Битола	Етнофестивал Маловиште 2006 - петта меѓународна фолклорна смотра на влашката традиција и култура	80.000	80.000
2	АНРИП "Рушит Шакир" - Куманово	Фестивал на ромските игри и песни „Јекипе“	50.000	50.000
3	Културно здружение „Буремит е Шарит“ - Тетово	Организирање на фестивал на обработен фолклор „Шарски извори“		150.000
ВКУПНО:				280.000

КУЛТУРНО УМЕТНИЧКИ ДРУШТВА			одобрени средства	исплатено со декември
1.	АНПИ"Емин Дураку"-Скопје	Реализација на програмата во 2007 година	90.000	90.000
2	АНПО"Беса"-Гостивар	Реализација на програмата во 2007 година	50.000	50.000
3	КУД"Дрита Дервен Сарај"	Реализација на програмата во 2007 година	30.000	30.000
4	КУД"Целадин Зекири"-Тетово	Реализација на програмата во 2007 година	90.000	90.000
5	АНПИП"Рушит Шакир"-Куманово	Реализација на програмата во 2007 година	30.000	30.000
6	КУД Каршиака	Реализација на програмата во 2007 година	40.000	40.000
7	КУД Кардешлик, Струмица	Реализација на програмата во 2007 година	20.000	20.000
8	АНПИ"Ибе Паликуќи"-Скопје	Реализација на програмата во 2007 година	90.000	90.000
9	Културен центар на Бошњациите во РМ-Скопје	Реализација на програмата во 2007 година	40.000	40.000
10	КУД"Шпреса"с.Велешта-Струга	Реализација на програмата во 2007 година	30.000	30.000
11	Културно здружение"Буреми т е Шарит"-Тетово	Реализација на програмата во 2007 година	80.000	80.000
12	КУД „Валет е Ликенит“ с. Радолшта, Струга	Реализација на програмата во 2007 година	30.000	30.000
13	КУД"Бахар"с.Чалакли-Валандово	Реализација на програмата во 2007 година	20.000	20.000
14	КУД"Љуље е малсис"-Гостивар	Реализација на програмата во 2006 година	90.000	90.000
15	Хуманитарно културно-уметничко здружение женска асоцијација Романи-асвин Штип	Реализација на програмата во 2007 година	20.000	20.000
16	КУД"Јени Јол"-Скопје	Реализација на програмата во 2007 година	60.000	60.000
17	КУД"Хакис Термали" Дебар	Реализација на програмата во 2007 година	20.000	20.000

18	КУД "Гоце Делчев за ромското друштво Тернипе	Реализација на програмата во 2007 година	20.000	20.000
19	КУД Здружение на срби, македонци и црногорци	Реализација на програмата во 2007 година	60.000	60.000
20	КУД "Јета е Ре" с. Слупчане- Куманово	Реализација на програмата во 2007 година	40.000	40.000
ВКУПНО:				950.000

	КУЛТУРНО УМЕТНИЧКИ МАНИФЕСТАЦИ И	програма 70	одобрени средства	исплатено со декември
1	Фестивал на народни песни и опа "Кенге Јехо"-	Реализација на манифестацијата во 2006 година	400.000	400.000
2	Пролетни веселби Хид Бах Шен Фест с. Чалакли- Валандово	Реализација на 15-та јубилејна манифестација во 2006 година	300.000	300.000
ВКУПНО:			700.000	700.000

	РЕЗЕРВА	конто 464990	исплатено со декември
1	Дом на културата Наум Наумовски Борче - Крушево	опремување на одделение на албански јазик во библиотеката	196.000

2.	Културно здружение "Буреми те Шарит"-Тетово	работа на друштвото	130.000	
3.	КУД "Јени Јол"- Скопје	работа на друштвото	250.000	
4.	КУД "Јахји Хасани с. Чегране, Гостивар	работа на друштвото	30.000	

5.	АНПИ "Ибе Паликуќи"-Скопје	гостување во Самсунг Турција	245.000	
ВКУПНО:			851.000	

ПРОЕКТИ НА ЗАЕДНИЦИТЕ ПОДРЖАНИ И ФИНАНСИРАНИ ОД МИНИСТЕРСТВОТО
ЗА КУЛТУРА за 2008 година НА ОДДЕЛЕНИЕТО ЗА ЦЕНТРИ,
ДОМОВИ НА КУЛТУРА И ФОЛКЛОР

Ред. бр.	апликанти	проекти		
	НАЦИОНАЛНИ УСТАНОВИ	464990 Програма 40	одобрено	исплатено со декември 2008
1	НУ Центар за култура "АСНОМ "-Гостивар	Новогодишен мјузикл "Кабаре" на албански	45.000	45.000
2	НУ Центар за култура "Браќа Миладиновци"- Струга	Мултиетнички фолклорен фестивал за деца	60.000	60.000
		Солистички концерт, рецитал на Мухамед Реџепоски	10.000	10.000
		Промовирање на музички таленти Таулант Колоња	10.000	10.000
		Солистички концерт, рецитал на Елинда Аго	10.000	10.000
3	НУ Центар за култура "Иљо Антески-Смок"- Тетово	Одбележување на денот на просветните работници-албанци	60.000	60.000
4	НУ Центар за култура "Ацо Шопов"-Штип	Гостување на мандолински оркестар на Шукри Рамадан со познати солисти	20.000	20.000
ВКУПНО			215.000	215.000

	ЛОКАЛНИ МАНИФЕСТАЦ ИИ	464990 - Програма 40	одобрено	исплатено со декември 2008
--	--------------------------------------	-----------------------------	-----------------	---

1	Здружение за развој на потпелистерските села Маловиште-Битола	Етнофестивал Маловиште 2008 Седма смотра на влашката култура	60.000	60.000
2	КУД "Буремит е Шарит"-Тетово	Републички фестивал на обработен фолклор "Буремит е Шарит" 2008	300.000	300.000
3	АНРИП "Рушит Шакир"-Куманово	"ЕДИНСТВО"	50.000	50.000
4	КУД "Каршиака"-Скопје	Втор меѓународен фестивал "Скупи" 2008	220.000	220.000
ВКУПНО			630.000	630.000

	КУЛТУРНО УМЕТНИЧКИ ДРУШТВА		одобрано	исплатено со декември 2008
1.	АНПИ "Емин Дураку"-Скопје	Работа на ансамблот со учество на фестивали во РМ и материјални трошоци	140.000	
		Одбележување на јубиларната година-60 години на АНПИ "Емин Дураку"	100.000	
ВКУПНО:			240.000	240.000
2	АНПО "Беса"-Гостивар	Работа на ансамблот со учество на фестивали во РМ	250.000	250.000
3	КУД "Дрита" с.Ли вада-Струга	Работа на КУД-от со учество на фестивали	60.000	60.000
4	КУД "Целадин Зекири"-Тетово	Материјални трошоци, набавка на носии и техничка опрема	250.000	250.000
5	АНПИП "Рушит Шакир"-Куманово	Ромите и нивната култура и обичаи	60.000	
		8-ми април-Светски ден на Ромите	30.000	
		јубилеј 40 години постоење	35.000	
ВКУПНО:			125.000	125.000
6	ФА "Јени Хајат"-Радовиш	Негување, презентирање и афирмирање на творештвото на Турската етничка заедница во РМ и фолклорот на други народи	60.000	60.000

7	Влашко друштво "Питу Гули"- Скопје	Зачувување и презентација на влашката култура во градот Крушево	60.000	60.000
8	АНШИ"Ибе Паликуќи"- Скопје	Поставување на две кореографии	140.000	
		Набавка на носии	100.000	
ВКУПНО:			240.000	240.000
9	КУД"Дибра"- Дебар	Работа на КУД-от со материјални трошоци	50.000	50.000
10	КИЦ на Србите во Македонија - Спона - Скопје	Фолклорно друштво Извор	80.000	80.000
11	Културен центар на Бошњациите во РМ-Скопје	Работа на друштвото, набавка на носии и опрема	60.000	60.000
12	КУД"Шпреса"с.В елешта-Струга	За програмски активности	100.000	100.000
13	КУД"Кардешлик"-Струмица	Реализација на програма за работа со учество на фестивали, кореографски услуги	30.000	30.000
14	Културно здружение"Буремит е Шарит"-Тетово	Работа на друштвото со учество на фестивали и смотри во РМ	100.000	100.000
15	КУД"Ромален баир"-Битола	4-ти фестивал на Ромски игри и песни на ниво на Македонија"Баир фест"	20.000	20.000
16	КУД"Каршиака"-Скопје	Материјални трошоци за работа	100.000	100.000
17	КУД"Бахар"с.Чалакли-Валандово	Работа на друштвото	20.000	20.000
18	КУД"Љуље е малсис"-Гостивар	Детски фолклорен ансамбл-програмска дејност	60.000	60.000
19	КУД"Гоце Делчев" и за Ромско друштво"Тернипе"-Делчево	Ромски фолклорни средби"Тернипе"	20.000	20.000
20	КУД"Јени Јол"-Скопје	Работа на друштвото во 2008, материјални трошоци	100.000	100.000

23	Сојуз на Албанските КУД- ови во Р.Македонија	Негување, афирмирање и промовирање на културните вредносри од областа на етнолошката, етномузичката и етнокорео-лошката традиција на албанците во РМ	140.000	140.000
24	КУД "Јахи Хасани" с.Чегране- Гостивар	Набавка на инструменти и носии	100.000	100.000
25	КУД "Јета е Ре" с.Слупчане- Куманово	Мајски манифестации	100.000	100.000
ВКУПНО:				2.365.000
	КУЛТУРНО УМЕТНИЧКИ МАНИФЕСТАЦ ИИ-програма 70		одобрени	исплатено со декември 2008
1	Фестивал на народни песни и ора "Кенге Јехо"- Струга	Реализација на фестивалот "Кенге Јехо"	400.000	400.000
2	Меѓународен фестивал на пролетни веселби Хид Бах Шен Фестс.Чалакли- Валандово	Реализација на фестивалот	400.000	400.000
ВКУПНО:			800.000	800.000
	РЕЗЕРВА	464990 - Програма	исплатено со декември 2008	
1	КУД "Каршиака"- Скопје	работа на друштвото	100.000	
2	КУД "Љуње е малсис"-Гостивар	детски фолклорен ансамбл	200.000	
3	КУД "Валет е Ликенит" с.Радилишта- Струга	работа на друштвото	50.000	
4	КУД "Дрита"- Боговиње-Тетово	работа на друштвото	300.000	

5	КУД "Шпреса" с.В елешта-Струга	ангажирање на кореограф и композитор	50.000	
6	Културен центар на бошњаците	Одбележување на државен празник на бошња.	100.000	
ВКУПНО:			800.000	

Прилог 2

**ПРОГРАМА ЗА ИЗДАВАЧКА ДЕЈНОСТ
2002 ГОДИНА**

	Број на Публикации	Списанија	Програми на здруженија
албански	60	8	2
турски	9	0	0
влашки	3	1	0
ромски	1	2	0

**ПРОГРАМА ЗА ИЗДАВАЧКА ДЕЈНОСТ
2003 ГОДИНА**

	Број на Публикации	Списанија	Програми на здруженија
македонски	187 или 74.8 %	26 или 74.3 %	6 или 75 %
албански	55 или 22 %	6 или 17.1 %	2 или 25 %
турски	3 или 1.2%	0	0
влашки	3 или 1.2 %	2 или 5.7 %	0
ромски	2 или 0.8 %	1 или 2.9 %	0
Вкупно:	250	35	8

**ПРОГРАМА ЗА ИЗДАВАЧКА ДЕЈНОСТ
2004 ГОДИНА**

	Број на Публикации	Списанија	Програми на здруженија
македонски	190 или 76.3%	26 или 72.2%	6 или 75 %
албански	56 или 22.5 %	9 или 25 %	2 или 25 %
турски	1 или 0.4 %	0	0
влашки	1 или 0.4 %	1 или 2.8 %	0
ромски	1 или 0.4 %	0	0
Вкупно:	249	36	8

**ПРОГРАМА ЗА ИЗДАВАЧКА ДЕЈНОСТ
2005 ГОДИНА**

	Број на Публикации	Списанија	Програми на здруженија
македонски	113 или 63.1 %	27 или 71.1 %	7 или 63.6 %
албански	62 или 34.6 %	10 или 26.3 %	4 или 36.4%
турски	2 или 1.1 %	0	0
влашки	1 или 0.6 %	1 или 2.6 %	0
ромски	1 или 0.6%	0	0
Вкупно :	179	38	11

**ПРОГРАМА ЗА ИЗДАВАЧКА ДЕЈНОСТ
2006 ГОДИНА**

	Број на Публикации	Списанија	Програми на здруженија
македонски	177 или 66.8 %	25 или 71.4 %	8 или 66.7 %
албански	78 или 29.4 %	8 или 22.8 %	4 или 33.3 %
турски	4 или 1.5 %	0	
влашки	2 или 0.7 %	1 или 2.9 %	
ромски	2 или 0.7 %	0	
српски	1 или 0.37 %	0	
бошњачки	1 или 0.37 %	1 или 2.9 %	
Вкупно :	265	35	12

**ПРОГРАМА ЗА ИЗДАВАЧКА ДЕЈНОСТ
2007 ГОДИНА**

	Број на Публикации	Списанија	Програми на здруженија
македонски	168 или 67,2 %	38 или 76 %	13 или 76,4 %
албански	71 или 28,4 %	11 или 22 %	4 или 23,6 %
турски	4 или 1,6 %	0	0
влашки	2 или 0,8 %	1 или 2 %	0
ромски	2 или 0,8 %	0	0
српски	2 или 0,8 %	0	0
бошњачки	1 или 0,4 %	0	0
Вкупно :	250	50	17

**ПРОГРАМА ЗА ИЗДАВАЧКА ДЕЈНОСТ
2008 ГОДИНА**

	Број на Публикации	Списанија	Програми на здруженија
македонски	240 или 67,2 %	42 или 79, 24 %	11 или 91,6 %
албански	105 или 29,4 %	9 или 16, 98 %	1 или 8,4 %
турски	3 или 0,8 %	0	0
влашки	2 или 0,56 %	1 или 1,88 %	0
ромски	3 или 0,8 %	1 или 1,88 %	0
српски	2 или 0,56 %	0	0
бошњачки	2 или 0,56 %	0	0
Вкупно :	357	53	12

**ПРЕГЛЕД НА ПРОГРАМИ И ПРОЕКТИ ОД ДРАМСКА ДЕЈНОСТ
НА ЗАЕДНИЦИТЕ ВО РМ ВО 2005 ГОДИНА**

ред. бр.	институција	договорени средства	исплатени средства до 30.12.2005	останува за исплата
	АЛБАНСКА ЗАЕДНИЦА	10.920.000	9.063.400	1.856.600
1	Национална установа Албански театар од Скопје			
	1. Фани доаѓа дома, автор Р.Шабани, режија А.Филипи (6.04.2005)	1.300.000	1.300.000	
	2. Црвенкапа од гледна точка на волкот, драматизација и режија С.Селмани (21.05.)	800.000	800.000	
	3. Тврдина од пепел, автор Л.Старова, режија А.Боро	2.000.000	1.040.000	960.000
	4. Луѓе од соседството, автор Х.Адамс, режија С.Јанаќијевиќ (обврска од 2004) на 28.12.2004	200.000	200.000	
	5. Надворешни соработници	700.000	531.000	169.000
	6. Учества на фестивали во странство (фестивал "Аполон" во Фиер, Албанија во 5 месец и гостување во Париз, Франција)	800.000	800.000	
	7. Материјални трошоци	600.000	600.000	
	8. Манифестација "Петочна треска"	200.000	200.000	
	Вкупно	6.600.000	5.471.000	1.129.000
2	Национална установа Центар за култура од Дебар			
	1. Дисиденти, автор И.Монтанелјо (на албански јазик) 20.07.	300.000	300.000	
	2. Уморените деца, автор И.Нуредини (на албански јазик) 17.11.	150.000		150.000
	3. 4-ти Фестивал "Албански театар во РМ" во Дебар, 16-22.09.2005	700.000	700.000	
	4. 3-ти Фестивал "Албански театар во РМ" (обврска од 2004)	100.000	100.000	
	Вкупно	1.250.000	1.100.000	150.000
3	Детски театарски центар - Скопје			
	1. Сунѓерот и прачката, автор Д.Баша, режија К.Бектеши (на албански јазик) 18.02.2005	600.000	600.000	

	2. Ре: Пинокио, автор А.Башовиќ, режија Г.Михалков (на албански јазик) на 18.02.2006	500.000	200.000	300.000
	Вкупно	1.100.000	800.000	300.000
4	"Талиа" од Куманово			
	1. Цртачот, автор М.Хенли, режија Н.Мемети (на албански јазик) - копродукција со Центарот за култура во Куманово (4.06.)	400.000	400.000	
5	Здружение "Феникс" од Тетово			
	1. Вообразениот болен, автор Молиер, режија С.Нуредини (на албански јазик) - копродукција со Центарот за култура од Тетово (12.05.)	400.000	400.000	
	2. Човекот кој се соочил со смртта, автор В.Ефtimiу, режија С.Абдули (копродукција со Центарот за култура од Тетово) 25.10.	200.000	200.000	
	3. Кефлии, автор А.Гоца (копродукција со Центарот за култура од Тетово)	200.000		200.000
	Вкупно	800.000	600.000	200.000
6	Експериментален арт центар "Ноа" од Тетово			
	1. Врзаниот Прометеј, автор И.Шкрели, режија Сабедин Алиу (на албански јазик) - копродукција со Центар за балканска соработка "Лоја" од Тетово - 19.11.	200.000	150.000	50.000
7	Друштво за продукција, театар и филм Бајруш Мјаку од Скопје			
	1. Учество со "Татко" на фестивал "Галата" во Истанбул, Турција	200.000	200.000	
	2. Зоо приказна, автор Е.Олби, режија Б.Мјаку (копродукција со Албански театар) на 15.10.	300.000	300.000	
	Вкупно	500.000	500.000	
8	Дом на култура "Шота" од с.Неготино, Полошко			
	1. Надежта, автор П.Делија	20.000	20.000	
9	Центар за култура од Струга			
	1. Волшебникот од Оз, автор Баум (на албански јазик)	50.000	22.400	27.600
	ТУРСКА ЗАЕДНИЦА	4.940.000	4.728.800	211.200
1	Национална установа Турски театар од Скопје			
	1. Азиз Наме, автор А.Несин, режија Ј.Ертен (6.03.)	600.000	600.000	

	2. Игра на слободата, автор А.Атар, режија Ј.Ертен (13.05.)	650.000	650.000	
	3. Тимон Атињанин, автор В.Шекспир, режија Б.Брезовец (копродукција со Народен театар од Битола и театар од Фиренца, Италија) (05.08.), премиера на "Охридско лето"	1.100.000	1.100.000	
	4. Евнух, автор Теренциј, режија К.Ангеловски (3.02.2006)	200.000	200.000	
	5. Кукларот, автор Ф.Мертер, режија С.Билал (обврска од 2004) на 21.10.2004	200.000	200.000	
	6. Надворешни соработници	990.000	778.800	211.200
	7. Учество на фестивал ЕХПОНТО, во Љубљана, Словенија	200.000	200.000	
	8. Учество на фестивал "Галата", во Истанбул, Турција	200.000	200.000	
	9. Гостување на Истанбулскиот Градски театар со претставите "Јас, Анадолија" и "Мевлана" во Скопје	200.000	200.000	
	10. Материјални трошоци	200.000	200.000	
	Вкупно	4.540.000	4.328.800	211.200
2	Детски театарски центар - Скопје			
	2. Небо без рамка, автор С.Али, режија Д.Станкоски (на турски јазик) 20.10.	400.000	400.000	
	РОМСКА ЗАЕДНИЦА	180.000	180.000	
1	Аматерски театар "Рома" од Скопје			
	1. Еден брут - во срцето, автор А.Поповски	65.000	65.000	
2	Аматерски театар "Фадилџони" од Скопје			
	1. Цигани, автор А.С.Пушкин, режија Ф.Ајваз (16.05.)	65.000	65.000	
3	Здружение "Романо Иљо" од Скопје			
	1. Трети ромски аматерски смотри "Скриени лица" во Скопје	50.000	50.000	
	СЕВКУПНО	16.040.000	13.972.200	2.067.800

Напомена: Буџетот за 2005 година за драмска дејност изнесува 75.235.113 денари од кои за националности дадени се 13.972.200 денари
Процентуално тоа изнесува 18,5 %

**ПРЕГЛЕД НА ПРОГРАМИ И ПРОЕКТИ ОД ДРАМСКА ДЕЈНОСТ
НА ЗАЕДНИЦИТЕ ВО РМ ВО 2006 ГОДИНА**

ред. бр.	институција / проект	договорени средства	исплатени средства до 31.12.2006	останува за исплата
	АЛБАНСКА ЗАЕДНИЦА	8.983.400	8.003.400	980.000
1	Национална установа Албански театар од Скопје			
	1. Човек од перници, автор М.Мекдона режија С.Ристеска (15.04.)	800.000	800.000	
	2. Аквариум, автор Р.Абази, режија К.Бектеши (премиера на „Охридско лето“ на 5.08.)	820.000	820.000	
	3. Гаки, автор К.Стернхајм, режија К.Чипи (26.12.)	950.000	900.000	50.000
	4. Избегаа хероите на книгите, автор Ш.Халими, режија А.Јакупи (5.12.)	350.000	300.000	50.000
	5. Полковникот птица, автор Х.Бојчев, режија Н.Мемети (3.2.2007)	680.000	600.000	80.000
	6. Тврдина од пепел, автор Л.Старова, режија А.Боро (обврска од 2005)	800.000	800.000	
	7. Надворешни соработници за 11 и 12 месец 2005 (обврска од 2005)	118.000	118.000	
	8. Надворешни соработници за 8 месеци 2006 година (5 актери)	472.000	472.000	
	9. Учество со претставата „Човек од перници“ на фестивалот во Фиер, Албанија	90.000	90.000	
	10. Исплата на долг по основ на судско извршно решение за неплатена вода (повлечени средства од програма)	600.000		600.000
	Вкупно	5.680.000	4.900.000	780.000
3	Национална установа Центар за култура од Дебар			
	1. Фестивал „Албански театар во РМ“ во Дебар, 15-22.09.2006	800.000	800.000	
	2. Пазарење со ѓаволот, автор С.Демоли, режија Д.Оргоцка (копродукција со Театар „Кемал Ајдини“) мај 2006 на албански јазик	100.000	100.000	
	3. Уморените деца, автор И.Нуредини (19.10.2005) на албански јазик (обврска од 2005)	150.000	150.000	
	Вкупно	1.050.000	1.050.000	
4	Национална установа Центар за култура од Тетово			

	1. Сончев зрак, автор А.Попеску, режија Д.Ковачовски (23.09.) на албански јазик	300.000	300.000	
	2. Емигранти, автор С.Мрожек, режија С.Ристеска (на албански јазик) февруари 2006	200.000	200.000	
	Вкупно	500.000	500.000	
5	Национална установа Центар за култура од Гостивар			
	1. Нок на боговите, автор М.Гавран, режија В.Б.Зулбеари (копродукција со Културно здружение „Фишта“) 4.07.2006 на албански јазик	100.000	100.000	
	2. Надворешен соработник за драмска дејност	70.800	70.800	
	Вкупно	170.800	170.800	
6	Национална установа Центар за култура од Куманово			
	1. Фани мани, автор Р.Куни, режија Н.Мемети (копродукција со Театар „Талија“) 12.06.2006 на албански јазик	400.000	400.000	
7	Национална установа Центар за култура од Струга			
	1. Драма на страста, автор П.Николс, режија Д.Хасани (копродукција со Театар „Софра“) декември 2005 на албански јазик	150.000	150.000	
	2. Волшебникот од Оз, автор Баум, на албански јазик (обврска од 2005)	27.600	27.600	
	Вкупно	177.600	177.600	
8	Детски театарски центар од Скопје			
	1. Ре: Пинокио, автор А.Башовиќ, режија Д.Еленов на албански јазик (18.02.2006)	300.000	300.000	
	2. Хенрик петти, автор И.Корнелисен, режија З.Бузалковска (8.11.2006) на албански јазик	500.000	300.000	200.000
	Вкупно	800.000	600.000	200.000
9	Експериментален арт центар „Ноа“ од Тетово			
	1. Врзаниот Прометеј, автор И.Шкрели, режија С.Алиу, на албански јазик (19.11.2005) (обврска од 2005)	50.000	50.000	
10	Друштво за продукција, театар и филм „Бајруш Мјаку“ од Скопје			

	1. Учество со претставата „Татко“ на Интернационалниот фестивал на експериментален театар во Каиро, Египет	155.000	155.000	
	ТУРСКА ЗАЕДНИЦА	4.815.800	4.815.800	
1	Национална установа Турски театар од Скопје			
	1. Евнух, автор Теренциј, режија К.Ангеловски (3.02.2006)	600.000	600.000	
	2. Тартиф, автор Молиер, режија Д.Пројковски (30.03.)	1.000.000	1.000.000	
	3. Поблиску, автор П.Харбер, режија М.Кочовски (25.1.2007)	1.160.000	1.160.000	
	4. Надворешни соработници за 11 и 12 месец 2005 (обврска од 2005)	188.800	188.800	
	5. Надворешни соработници за 8 месеци 2006 година (5 актери)	472.000	472.000	
	6. Учество со претставата „Тимон Атињанин“ на фестивали во Италија (Пескаро и Рим) и Хрватска (Еуроказ, Загреб)	655.000	655.000	
	7. Учество на Меѓународен театарски амбиентален фестивал во Истанбул, Турција и гостување на Истанбулскиот Гратски Театар во Скопје	340.000	340.000	
	8. Учество со претставата „Тимон Атињанин“ на манифестацијата „Денови на македонска култура“ во Хамбург, Германија	400.000	400.000	
	Вкупно	4.815.800	4.815.800	
	РОМСКА ЗАЕДНИЦА	150.000	100.000	50.000
1	Здружение „Романо Иљо“ од Скопје			
	1. 4-ти Ромски аматерски театарски фестивал „Скриени лица“ во Скопје (12-13.12.2006)	150.000	100.000	50.000
	СЕВКУПНО	13.949.200	12.919.200	1.030.000

Напомена: Буџетот за 2006 година за драмска дејност изнесува 61.839.255 денари од кои за националности дадени се 12.919.200 денари (на албански јазик 8.003.400, на турски јазик 4.815.800, на ромски јазик 100.000)
Процентуално тоа изнесува вкупно 20,89 % (на албански јазик 12,94 %, на турски јазик 7,78%, на ромски јазик 0,16 %)

**ПРЕГЛЕД НА ПРОГРАМИ И ПРОЕКТИ ОД ДРАМСКА ДЕЈНОСТ
НА ЗАЕДНИЦИТЕ ВО РМ ВО 2007 ГОДИНА**

ред. бр.	институција / проект	програма МК	исплатено до 31.12.2007	останува
	АЛБАНСКА ЗАЕДНИЦА	20.397.661	20.297.661	
1	Национална установа Албански театар од Скопје			
	1. Сина соба, автор Д.Харе, режија В.Вишка (13.04.)	850.000	850.000	
	2. Коњот на кочијата, автор Ф.Хуси, режија Г.Каме (29.05.)	1.050.000	1.050.000	
	3. Алегрето Албанија, автор С.Чапалику, режија А.Требицка (25.07)	850.000	850.000	
	4. Случајната смрт на еден анархист, автор Д.Фо, режија Е.Нура (27.10.)	900.000	900.000	
	5. Хероите на нашето маало, автор Ш.Халими, режија А.Јакупи (10.12.)	650.000	650.000	
	6. Војцек, автор Г.Бихнер, режија К.Бектеши	1.200.000	1.200.000	
	7. Смртта и девојката, автор А.Дорфман, режија С.Рушити	900.000	900.000	
	8. Материјални трошоци	600.000	600.000	
	9. Исплата на 11 лица (привремени вработувања) за јуни и јули 2007	298.182	298.182	
	10. 1-от Меѓународен театарски фестивал „Скупи фест“ во Скопје во организација на Албански театар од Скопје (12-21.10.2007)	3.000.000	3.000.000	
	11. Гаќи, автор К.Стернхајм, режија К.Чипи (договорени 950.000, исплатени 900.000 во 2006, останува 50.000) (26.12.2006)	50.000	50.000	
	12. Избегаа хероите на книгите, автор Ш.Халими, режија А.Јакупи (договорени 350.000, исплатени 300.000 во 2006, останува 50.000) (5.12.2006)	50.000	50.000	
	13. Полковникот птица, автор Х.Бојчев, режија Н.Мемети (договорени 680.000, исплатени 600.000 во 2006, останува 80.000) (3.02.2007)	80.000	80.000	
	14. Исплата на долг по основ на судско извршно решение за неплатена вода (повлечени средства од програма 2006)	600.000	600.000	
	15. Изработка на лого на театарот	61.150	61.150	

	16. Гостување со претставите „Гаќи“ и „Аквариум“ во Гаковица, Косово	90.590	90.590	
	Вкупно	11.229.922	11.229.922	
2	Национална установа Центар за култура од Дебар			
	1. Мртвите не плаќаат такса, автор Н.Манцари, режија Д.Аме (на албански јазик) (7.12.)	450.000	450.000	
3	Национална установа Центар за култура од Тетово			
	1. Горделивите мажи, автор Ф.Мустафа, режија Е.Махмути (на албански јазик) (12.06.)	150.000	150.000	
	2. Чуден настан, автор М.Хајдари, режија Р.Даути (на албански јазик) (30.10.)	150.000	150.000	
	Вкупно	300.000	300.000	
4	Национална установа Тетовски театар			
	1. Лудница, автор И.Бежани, режија Ф.Мехмети (22.10.)	1.100.000	1.100.000	
	2. Чекајќи ја Сара, автор О.Мазе, режија О.Мазе и Џ.Пошка (13.12.)	840.000	840.000	
	3. Задоцнувањето на Дедо Мраз, автор С.Салиу, режија С.Абдули	500.000	500.000	
	4. Материјални трошоци	560.000	560.000	
	5. Организација на пригоден коктел за свечено отварање на театарот	212.490	212.490	
	6. Материјални трошоци	350.000	350.000	
	Вкупно	3.562.490	3.562.490	
5	Национална установа Центар за култура од Струга			
	1. Исплата на 1 лице (привремено вработување) за јуни и јули 2007	36.140	36.140	
6	Национална установа Центар за култура од Гостивар			
	1. Исплата на 1 лице (привремено вработување) за јули 2007	24.209	24.209	
7	Креативно артистички центар „Талиа“ од Куманово			
	1. Девојка и смрт, автор А.Дорфман, режија Н.Мемети (на албански јазик) (7.07.)	600.000	600.000	
	2. Гостување со претставата „Девојката и смртта“ во неколку градови во Р.Македонија	70.000	70.000	

8	„Екстрем продукција“ од Скопје			
	1. Лавиринтите на секавањата (Шах - Исповед на еден крал) - работен наслов, автор А.Халими, режија К.Бектеши (на албански јазик) (17.05.)	1.500.000	1.500.000	
9	Ултра театар од Куманово			
	1. Стјуардеси, автор М.Камолет, режија С.Нуредини (на албански јазик) (7.08.) (90.590 се исплатени од програма 91 - ставка 463190)	500.000	400.000	
10	М.З.Д.Т.Д. „Пинокио“ од с.Доброште, Тетовско			
	1. Томи, Цери и кучето Бени, автор М.Ајдари, режија Л.Богдановски (на албански јазик) 9.05.2007	100.000	100.000	
11	Детски театарски центар од Скопје			
	1. Хенрик петти, автор И.Корнелисен, режија З.Бузалковска (договорени 500.000, исплатени 300.000 во 2006, останува 200.000) (8.11.2006)	200.000	200.000	
12	Централен регистар на РМ од Скопје			
	1. Упис на основање на НУ Тетовски театар во Централен регистар на РМ во Скопје	4.900	4.900	
13	Здружение - Експериментален Арт Центар „Ноа“ од Тетово			
	1. Чекајки го Годо, автор С.Бекет, режија С.Абдули	320.000	320.000	
14	Центар за алтернативна креација од Скопје			
	1. Гоголи, автор А.Красниќи, режија О.Ахмети	500.000	500.000	
15	Друштво за маркетинг и пропаганда „Ал Медиа ЛТД“ од Куманово			
	1. Реализација на манифестација за одбележување на Рамазан Бајрам	1.000.000	1.000.000	
	ТУРСКА ЗАЕДНИЦА	3.137.339	3.137.339	
1	Национална установа Турски театар од Скопје			
	1. Зад кулисите, автор М.Фрејн, режија Д.Милошевска (11.05.2007)	1.018.000	1.018.000	
	2. Женички, автор Т.Џуџеноглу, режија Н.Поплавска (4.01.2008)	840.000	840.000	
	3. Ромео и Јулија, автор В.Шекспир, режија Д.Пројковски (25.07.2008)	942.000	942.000	
	4. Материјални трошоци	200.000	200.000	

	5. Исплата на 5 лица (привремени вработувања) за јули и ноември 2007	137.339	137.339	
	Вкупно	3.137.339	3.137.339	
	РОМСКА ЗАЕДНИЦА	202.000	202.000	
1	Здружение „Романо Иљо“ од Скопје			
	1. 5-от Ромски аматерски театарски фестивал „Скриени лица“ во Скопје (1-2.11.2007)	152.000	152.000	
	2. 4-ти Ромски аматерски театарски фестивал „Скриени лица“ во Скопје (договорени 150.000, исплатени 100.000 во 2006, останува 50.000) (12-13.12.2006)	50.000	50.000	
	СЕВКУПНО	23.737.000	23.637.000	

Напомена: Буџетот за 2007 година за драмска дејност изнесува 72.096.883 денари од кои за националности дадени се 23.637.000 денари

**ПРЕГЛЕД НА ПРОГРАМИ И ПРОЕКТИ ОД ДРАМСКА ДЕЈНОСТ
НА ЗАЕДНИЦИТЕ ВО РМ ВО 2008 ГОДИНА**

ред. бр.	институција / проект	програма МК	исплатено до 31.12.2008	останува
	АЛБАНСКА ЗАЕДНИЦА	15.271.000	14.671.000	600.000
1	Национална установа Албански театар од Скопје			
	1. Симфонија без оркестар, автор и режија Р. Будина (19.06.2008)	1.000.000	1.000.000	
	2. Хасанагиница, драматизација М.Огризовиќ, режија С.Миленковски (25.06.2008)	1.100.000	1.100.000	
	3. Заробувањето на Еунис Вилиамс (Американски мит), драматизација Л.Мекрнеј, режија Н.Поплавска (29.07.2008)	900.000	900.000	
	4. Третиот ноември, автор Т.Дервиши, режија Н.Делмestre, копродукција со Националниот театар од Тирана и театар од Приштина (откажана)	800.000	800.000	
	5. Албански ноќи, драматизација и режија Е.Каца (јануари 2009)	1.600.000	1.000.000	600.000
	6. Материјални трошоци	600.000	600.000	
	7. Гостување со претставата „Американски мит“ во Струга (30.07.)	36.000	36.000	
	8. Исплата на заостанати обврски	250.000	250.000	
	Вкупно	6.286.000	5.686.000	600.000

2	Тетовски театар од Тетово			
	1. Импресарио од Измир, автор К.Голдони, режија А.Јакупи (27.03.2008)	1.200.000	1.200.000	
	2. Хаос на татковинска љубов во Париз, автор и режија А.Мулиќи (16.05.)	850.000	850.000	
	3. Втора музика, автор М.Дира, режија С.Улќинаќу (4.10.2008)	1.000.000	1.000.000	
	4. Бени, автор Ј.Незирај, режија Е.Сани (15.12.2008)	630.000	630.000	
	5. Албаниќум, автор и режија Ф.Мехмети (јануари 2009)	1.670.000	1.670.000	
	6. Материјални трошоци	550.000	550.000	
	7. Гостување со претставата „Чеќаќи ја Сара“ во Дебар (20.07.)	35.000	35.000	
	Вкупно	5.935.000	5.935.000	
3	Фестивал „Албански театар во Македонија“ од Дебар			
	7-от Фестивал „Албански театар во Македонија“ во Дебар (5 - 12.10.2008)	400.000	400.000	
4	Здружение на граѓани Креативно артистички центар „Талиа“ од Куманово			
	1. Аудиенца, автор В.Хавел, режија Н.Мемети (21.11.2008)	500.000	500.000	
5	Здружение за културни иницијативи „Ардмерија“ од Гостивар			
	1. Веселба на жените, автор П.Зибо Мучај (25.04.2008)	250.000	250.000	
6	Центар за унапредување на културни дејности „Субкулт“ од Скопје			
	1. Комплетното дело на Шекспир, група автори А.Лонг, Д.Сингер и Џ.Винфилд, режија С.Рушити	600.000	600.000	
	Здружение на граѓани „Култ“ од Тетово			
	1. Проект „Мемотека“	1.300.000	1.300.000	
	ТУРСКА ЗАЕДНИЦА	3.780.000	3.780.000	
1	Турски театар од Скопје			
	1. Космос (Мојот свет), автор Б.Беговска, режија В.Рангелова (8.05.2008)	795.000	795.000	
	2. Леонс и Лена, автор Г.Бихнер, режија Д.Милошевска-Попова (23.05.2008)	855.000	855.000	

	3. Лилика, автор А.Ристоска, режија Ј.Ристовски (23.12.2008)	670.000	670.000	
	4. Краткометражни соништа, автор С.Шахинер, режија О.Алкаја (јануари 2009)	680.000	680.000	
	5. Материјални трошоци	300.000	300.000	
	6. Исплата на заостанати обврски од минатите години	480.000	480.000	
	Вкупно	3.780.000	3.780.000	
	РОМСКА ЗАЕДНИЦА	150.000	150.000	
1	Здружение „Романо Ило“ од Скопје			
	6-от Ромски аматерски театарски фестивал „Скриени лица“ во Охрид (15-16.12.2008)	150.000	150.000	
	СРПСКА ЗАЕДНИЦА	300.000	300.000	
1	Обединета српска заедница во Македонија од Скопје			
	1. Ожалостена фамилија, автор Б.Нушиќ, режија С.Ковачевиќ	300.000	300.000	
	СЕВКУПНО	19.501.000	18.901.000	600.000

Напомена: Буџетот за 2008 година за драмска дејност изнесува 77.284.650 денари од кои за националности дадени се 18.901.000 денари

ИСПЛАТЕНИ СРЕДСТВА НА ОРГАНИЗАЦИИ ОД ОБЛАСТА НА КУЛТУРАТА ЗА 2008 ГОДИНА		
ред. Бр	Албански здруженија	
1	Културно здружение "ФИШТА", - Театарска претстава "Ах моите бубрези" од Бабис Циклиропулос	160.000
2	Здружение на граѓани "Култ", Мали Гениалци. Документарна емисија за деца	200.000
3	Здружение на граѓани "Експериментален Арт Центар НОА - Тетово, -Младите во акција за подобар свет	200.000
4	Додона - Тетово, - Зачувување на народното богатство, "Песните и ората",	180.000
5	Додона - Тетово, -Млади таленти	180.000
6	Еурокултура - Тетово, Довербата - единствен пат	300.000
7	Мултиетничко здружение на граѓани "Златна рака", И ние сме како другите	120.000
8	Хуманитарно здружение "Мајка Тереза"- Струга, Мајка на страданиот свет	120.000
9	фондација за развој на Информатички технологии - Тетово, "Мултимедиална презентација на културните и историските наследства во Тетово	150.000
10	Здружение на културни иницијативи "Ардмерија"- Гостивар, Проект за одржување на курсеви по "Основа на Новинарството"	170.000
11	Артемедиа- Влиание на уметноста во културниот ниво на младите во Македонија	50.000
12	Центар за Алтернативна Креација Алтернативе - Скопје, Претстава Гоголи од Ариан Красничи, контакт	160.000
ОД РЕЗЕРВА НА ДЕЈНОСТА		
1	Здружение за наука, култура и екологија „Пологу,, - Тетово	500.000
2	НВО „Мултикултура,, - Тетово	120.000
3	Арт Центар - НОА - Тетово	320.000
4	Акапела - Тетово	150.000
5	Здружение на граѓани „Естрада,, Битола	160.000
6	Арт Центар - НОА - Тетово	320.000
Влашки здружениа		
1	Здружение на граѓани „Ан-блок,, "Крушевска одаја", Културно-уметничка колонија,	40.000
2	Здружение на граѓани "ПУНТЕ", Презентирање на Влашки фолклор и традиција,	80.000
Србски здружениа		
24	Српски културен центар, " Децата и писателите"	200.000
Ромски здружениа		

23	Здружение за човекови права на Ромите, "Културна манифестација	50.000
----	--	--------

ТЕЛЕВИЗИЈА - ПРИЛОГ Број 5

Телевизиски програмски сервис од општ формат во кој застапените видови програми ги остваруваат сите три медиумски функции

Р. бр.	Назив на радиодифузерот - ТРД	Подрачје (Нас. место)	Опфат (држ., рег. или лок. ниво)	Формат на програмскиот сервис	Јазик на емитување на програмата
1.	Трговско радиодифузно друштво АЛСАТ - М ДООЕЛ Скопје	Република Македонија	Државно ниво	Телевизиски програмски сервис од општ формат во кој застапените видови програми ги остваруваат сите три медиумски функции	Албански јазик и македонски јазик
2.	Трговско радиодифузно друштво ТВ БТР НАЦИОНАЛ Зоран ДООЕЛ Скопје	Скопје	Регионално ниво	Телевизиски програмски сервис од општ формат во кој застапените видови програми ги остваруваат сите три медиумски функции	Ромски јазик и македонски јазик
3.	Трговско друштво за радио - дифузна дејност ТВ ШУТЕЛ Камил ДООЕЛ Скопје	Скопје	Регионално ниво	Телевизиски програмски сервис од општ формат во кој застапените видови програми ги остваруваат сите три медиумски функции	Ромски јазик и македонски јазик
4.	Трговско радиодифузно друштво ТЕЛЕВИЗИЈА УСКАНА Мунир Мехдиу Кичево ДООЕЛ	Кичево	Локално ниво	Телевизиски програмски сервис од општ формат во кој застапените видови програми ги остваруваат сите три медиумски функции	Албански јазик
5.	Трговско радиодифузно друштво ТВ АРТ Артан ДООЕЛ Тетово	Тетово	Локално ниво	Телевизиски програмски сервис од општ формат во кој застапените видови програми ги остваруваат сите три медиумски функции	Албански јазик
6.	Трговско радиодифузно друштво "ТВ - АНИСА" ДООЕЛ, с. Пласница Пласница	Пласница	Локално ниво	Телевизиски програмски сервис од општ формат во кој застапените видови програми ги остваруваат сите три медиумски функции	Албански и македонски јазик

Телевизиски програмски сервис со претежно информативен општ формат

Р. бр	Назив на радиодифузерот - ТРД	Подрачје (Нас. место)	Опфат (држ., рег. или лок. ниво)	Формат на програмскиот сервис	Јазик на емитување на програмата
1	Трговско радиодифузно друштво ТВ Две Назми ДООЕЛ Гостивар	Гостивар	Локално ниво	Телевизиски програмски сервис со претежно информативен општ формат	Албански јазик

Телевизиски програмски сервис со претежно забавен општ формат

Р. бр	Назив на радиодифузерот - ТРД	Подрачје (Нас. место)	Опфат (држ., рег. или лок. ниво)	Формат на програмскиот сервис	Јазик на емитување на програмата
1.	Трговско радиодифузно друштво ТВ ЕРА ДОО Скопје	Скопје	Регионално ниво	Телевизиски програмски сервис со претежно забавен општ формат	Албански јазик
2.	Трговско радио дифузно друштво ТВ - ЕДО ДООЕЛ с. Љубин, Сарај	Скопје	Регионално ниво	Телевизиски програмски сервис со претежно забавен општ формат	Бошњачки јазик
3.	Трговско радиодифузно друштво ТВ ТОСКА ДОО Скопје	Скопје	Регионално ниво	Телевизиски програмски сервис со претежно забавен општ формат	Албански јазик
4.	Трговско радиодифузно друштво Т.В. КАЛТРИНА Мазар Татеши, Струга ДООЕЛ	Струга	Локално ниво	Телевизиски програмски сервис со претежно забавен општ формат	Албански јазик и македонски јазик
5.	Трговско радиодифузно друштво ТВ ХАНА, Мевљан ДООЕЛ Куманово	Куманово	Локално ниво	Телевизиски програмски сервис со претежно забавен општ формат	Албански јазик
6.	Трговско радиодифузно друштво ТВ КАНАЛ ФЕСТА Неџати ДООЕЛ Куманово	Куманово	Локално ниво	Телевизиски програмски сервис со претежно забавен општ формат	Албански јазик
7.	Трговско радио дифузно друштво ТВ ЖУПА Елезовски Елес ДООЕЛ с.м. Папрадник - Центар Жупа	Жупа	Локално ниво	Телевизиски програмски сервис со претежно забавен општ формат	Македонски јазик, турски јазик и албански јазик

8.	Трговско радиодифузно друштво ТВ АРТ КАНАЛ Струга ДООЕЛ	Струга	Локално ниво	Телевизиски програмски сервис со претежно забавен општ формат	Албански јазик
9.	Трговско радиодифузно друштво ТЕЛЕВИЗИЈАСУПЕР СКАЈ, Муслим ДООЕЛ, с. Мала РечицаТетово	Тетово	Локално ниво	Телевизиски програмски сервис со претежно забавен општ формат	Албански јазик
10.	Трговско радио дифузно друштво ТВ КОХА Меваип ДООЕЛ Тетово	Тетово	Локално ниво	Телевизиски програмски сервис со претежно забавен општ формат	Албански јазик

Програмски телевизиски сервис на државно ново со сателитска дистрибуција

Р. бр	Назив на радиодифузерот - ТРД	Подрачје (Нас. место)	Опфат (држ., рег. или лок. ниво)	Формат на програмскиот сервис	Јазик на емитување на програмата
1.	Друштвото за сателитска радиодифузија ЈУГ ТВ, од Скопје	Република Македонија	Државно ниво		Албански јазик

РАДИО

Програмски сервис говорно радио од општ формат во кое застапените видови програми остваруваат најмалку две од трите медиумски функции

Р. бр	Назив на радиодифузерот - ТРД	Подрачје (Нас. место)	Опфат (држ., рег. или лок. ниво)	Формат на програмскиот сервис	Јазик на емитување на програмата
1.	Трговско радиодифузно друштво Кани Исмаилоски РАДИО ТЕРНИПЕ (Младост) ДООЕЛ Прилеп	Прилеп	Локално ниво	Програмски сервис говорно радио од општ формат во кое застапените видови програми остваруваат најмалку две од трите медиумски функции	Ромски јазик и македонски јазик

Програмски сервис говорно радио со претежно информативен општ формат

Р. бр	Назив на радиодифузерот - ТРД	Подрачје (Нас. место)	Опфат (држ., рег. или лок. ниво)	Формат на програмскиот сервис	Јазик на емитување на програмата
1.	Трговско радиодифузно друштво РАДИО - МЕРЛИН Фатмир, ДООЕЛ Дебар	Дебар	Локално ниво	Програмски сервис говорно радио со претежно информативен општ формат	Албански јазик

Програмски сервис говорно радио со претежно забавен општ формат

Р. бр	Назив на радиодифузерот - ТРД	Подрачје (Нас. место)	Опфат (држ., рег. или лок. ниво)	Формат на програмскиот сервис	Јазик на емитување на програмата
1.	Трговско радиодифузно друштво АЛБАНА ДООЕЛ Куманово	Куманово	Локално ниво	Програмски сервис говорно радио со претежно забавен општ формат	Албански јазик

Програмски сервис говорно-музичко радио од општ формат во кое застапените видови програми остваруваат најмалку две од трите медиумски функции

Р. бр	Назив на радиодифузерот - ТРД	Подрачје (Нас. место)	Опфат (држ., рег. или лок. ниво)	Формат на програмскиот сервис	Јазик на емитување на програмата
1.	Радиодифузно трговско друштво АРАЧИНА, Џавид ДООЕЛ с. Арачиново, Арачиново	Скопје	Регионално ниво	Програмски сервис говорно-музичко радио од општ формат во кое застапените видови програми остваруваат најмалку две од трите медиумски функции.	Албански јазик

Програмски сервис говорно - музичко радио со претежно информативен општ формат

Р. бр	Назив на радиодифузерот - ТРД	Подрачје (Нас. место)	Опфат (држ., рег. или лок. ниво)	Формат на програмскиот сервис	Јазик на емитување на програмата
1.	Трговско радиодифузно друштво РАДИО ВАТ-Инос ДООЕЛ Скопје	Скопје	Регионално ниво	Програмски сервис говорно - музичко радио со претежно информативен општ формат	Албански јазик

2.	Радио дифузно друштво РАДИО РИНИА - 200 ДООЕЛ с. Црнилишта Општина Долнени	Општина Долнени	Локално ниво	Програмски сервис говорно-музичко радио од претежно информативен општ формат	Албански јазик
3.	Трговско радиодифузно друштво Зоран Здравковик МХ Радио Охрид ДООЕЛ	Охрид	Локално ниво	Програмски сервис говорно - музичко радио со претежно информативен општ формат	Македонски јазик, српски јазик и хрватски јазик
4.	Трговско радиодифузно друштво ЧЕРЕЊА ДООЕЛ Штип	Штип	Локално ниво	Програмски сервис говорно - музичко радио со претежно информативен општ формат	Ромски јазик и македонски јазик

Програмски сервис говорно - музичко радио со претежно забавен општ формат

Р. бр	Назив на радиодифузерт - ТРД	Подрачје (Нас. место)	Опфат (држ., рег. или лок. ниво)	Формат на програмскиот сервис	Јазик на емитување на програмата
1.	Трговско радиодифузно друштво РАДИО ФАМА ДОО Тетово	Тетово	Локално ниво	Програмски сервис говорно - музичко радио со претежно забавен општ формат	Албански јазик
2.	Трговско радиодифузно друштво БЛЕТА ДООЕЛ Тетово	Тетово	Локално ниво	Програмски сервис говорно -музичко радио со претежно забавен општ формат	Албански јазик

Програмски сервис музичко - говорно радио од општ формат

Р. бр	Назив на радиодифузерт - ТРД	Подрачје (Нас. место)	Опфат (држ., рег. или лок. ниво)	Формат на програмскиот сервис	Јазик на емитување на програмата
1.	Трговско радиодифузно друштво ЛАЈФ РАДИО ДООЕЛ увоз - извоз Скопје	Скопје	Регионално ниво	Програмски сервис музичко - говорно радио од општ формат	Албански јазик и македонски јазик
2.	Трговско радиодифузно друштво Радио БЕСА ДООЕЛ с.Црнилиште, Долнени	Општина Долнени	Локално ниво	Програмски сервис музичко - говорно радио од општ формат	Албански јазик и македонски јазик

3.	Трговско друштво за вршење на радиодифузна дејност радио на локално ниво РАДИО РРАПИ Опш. Велешта ДООЕЛ	Струга	Локално ниво	Програмски сервис музичко - говорно радио од општ формат	Албански јазик
4.	Трговско радиодифузно друштво ЈЕХОНА 2003 ДООЕЛ с. Матејче	Липково	Локално ниво	Програмски сервис музичко - говорно радио од општ формат	Албански јазик

Програмски сервис непрофитно радио

Р. бр	Назив на непрофитното радио	Подрачје (Нас. место)	Опфат (држ., рег. или лок. ниво)	Формат на програмскиот сервис	Јазик на емитување на програмата
1.	Културно – хуманитарната организација на Јуруците од Источна Македонија од селото Тополница, Радовиш	Штип	Локално ниво	Програмски сервис говорно радио од општ формат во кое застапените видови програми остваруваат најмалку две од трите медиумски функции	Турски јазик

НАЦИОНАЛНА СТРУКТУРА НА ВРАБОТЕНИТЕ ВО ОБВИНИТЕЛСТАВАТА
ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА 2007 ГОДИНА ПРИЛОГ 6

ОБВИНИТЕЛСТВА	ОБВИНИТЕЛИ							ЗАМЕНИЦИ ОБВИНИТЕЛИ							ВРАБОТЕНИ							
	Пополнети по систематизација							Пополнети по систематизација							Пополнети по систематизација							
	Македонци	Албанци	Срби	Турци	Власи	Роми	Други	Македонци	Албанци	Срби	Турци	Власи	Роми	Други	Македонци	Албанци	Срби	Турци	Власи	Роми	Други	Вкупно
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
ЈО НА РМ	1							7	3						12	1					13	
1 ВЈО СКОПЈЕ	1							1	11	1					6	2						8
2 ВЈО БИТОЛА	1							1	6						6							9
3 ВЈО ШТИП	1							1	4						4	8						8
Вкупно Виши Јавни обвин.	3							21	1	1					23	23	2					25
Основни јавни обвинителства																						
1 ОЈО СКОПЈЕ					1			1	44	2		2	1	49	35	1	1					37
2 ОЈО БЕРОВО	1							1	1					1	1							1
3 ОЈО КОЧАНИ	1							1	4					4	5							5
4 ОЈО ШТИП	1							1	5					5	5							5
5 ОЈО СТРУМИЦА	1							1	7					7	5							5
6 ОЈО ГЕВГЕЛИЈА	1							1	4					4	3							3
7 ОЈО КАВАДАРЦИ	1							1	5					5	5							5

НАЦИОНАЛНА СТРУКТУРА НА ВРАБОТЕНИТЕ ВО СУДОВИТЕ
ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

СУДОВИ	СУДИИ						ВКУПНО	ВРАБОТЕНИ						ВКУПНО		
	Пополнети по систематизација							Пополнети по систематизација								
	Македонци	Албанци	Срби	Турци	Власи	Роми		Други	Македонци	Албанци	Срби	Турци	Власи		Роми	Други
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
ВРХОВЕН СУД	16	2					1	19	55	1	3	2	1		1	63
УПРАВЕН СУД	16	7						23								
АПЕЛАЦИОНЕН СУД СКОПЈЕ	31	9			2		2	44	71	7		2		1	1	82
АПЕЛАЦИОНЕН СУД БИТОЛА	20							20	47	1	1		3			52
АПЕЛАЦИОНЕН СУД ШТИП	13				1			14	33				1			34
АПЕЛАЦ СУД ГОСТИВАР	5	7						12								
ВКУПНО Апелациони Судови	69	16			3		2	90	151	8	1	2	4	1	1	168
ОСНОВНИ СУДОВИ																
1 БЕРОВО	6							6	28					1		29
2 БИТОЛА	27			1				28	109	2		2	4			117
3 ГЕВГЕЛИЈА	16				1			17	60			1				61
4 ГОСТИВАР	12	11						23	47	13		5		1	1	67
5 ДЕЛЧЕВО	6							6	30						3	33
6 ДЕБАР	2	4						6	3	13		1		3	2	22

